

BIBLIOTEKET I TERRORNS TID

**En studie av hur the USA Patriot act har
påverkat tre amerikanska bibliotek.**

Jonas Pettersson & Charlotta Thorell

Examensarbete (20 poäng) för magisterexamen i Biblioteks- och informationsvetenskap vid Lunds Universitet.

Handledare: Pia Borlund

BIVIL:s skriftserie 2004:16

ISSN 1401-2375

© Lunds Universitet. Biblioteks- och informationsvetenskap 2004

Abstract

Title – The Library in the Age of Terror: The Impact of the USA Patriot Act on Three American Libraries.

The aim of this thesis is to study what impact the USA Patriot act has had on American libraries. The authors intent has been to see what changes have occurred in the librarians work-routines and to study their attitudes toward the Patriot act. The authors have also intended to find out what the consequences would be for the libraries. The findings are related to Swedish circumstances.

The material used in this thesis consists of six interviews conducted at three libraries in the Bay Area in California. Also included are materials concerning organizations which have an impact on either the Patriot act and/or the American libraries. Three surveys from University of Illinois are used for reference. The Swedish material consists of information concerning Swedish libraries in general.

The results show that no major changes have occurred in the libraries where the interviews took place. What is apparent is that the libraries and librarians have taken a stand against the Patriot act. The actions taken in the three libraries have all strived to secure the privacy of the patrons. The interviewed librarians are all opposed to the Patriot act. They believe there is a conflict between the library's mission and the law. They also feel that the Patriot act violates the rights of library-users.

The librarians in the study fear that library-users might not feel secure enough to use the library if the current situation doesn't change. This is also the opinion of the authors. Two of the librarians see positive consequences in that the libraries have received more attention because of the Patriot act.

In Sweden it is possible for law enforcement-agencies to compromise patron privacy using existing legislation. The authors feel that Swedish libraries could benefit from an increased discussion about library ethics and patron privacy.

To everyone in the Bay Area who's been so helpful to us and especially to the librarians that we interviewed - Thank you all so much!

Ett stort tack till Svensk Biblioteks förening, som gjorde det möjligt för oss att ta oss över atlanten!

Tack Pia för god vägledning! Du er smadder god! Din snabbhet på e-posten är imponerande.

Ett stort tack till Jenny Ericsson som med stort tålamod tagit sig igenom uppsatsen flera gånger!

Tack Ouzo för att du sett till att vi kommit ut i friska luften med jämna mellanrum!

Innehållsförteckning

Abstract	2
Innehållsförteckning	4
1 Inledning.....	6
1.1 Syfte	7
1.1.1 Frågeställningar.....	7
1.2 Teori	8
1.2.1 Informationsfilosofi och social epistemologi.....	8
1.3 Metod.....	10
1.3.1 Datainsamlingsmetod.....	10
1.3.2 Bearbetning av intervjumaterial	13
1.3.3 Analysmetoder.....	14
1.4 Material	15
1.4.1 The Bay Area	15
1.4.2 Genomgång av biblioteken	16
1.4.3 Genomgång av informanter.....	16
1.5 Avgränsningar	17
1.6. Begrepp och språk.....	17
2 Bakgrund	19
2.1 Vad innebär Patriot act för biblioteken?	19
2.2 Tillägg till den amerikanska konstitutionen	20
2.3 Andra aktörer.....	21
2.3.1 Federal Bureau of Investigation.....	21
2.3.2 Department of Justice.....	22
2.3.3 American Civil Liberties Union.....	23
2.3.4 American Library Association.....	24
2.4 Library Awareness Program.....	24
2.5 Amerikanska etiska riktlinjer	25
2.6 Tidigare forskning.....	26
3 Tillståndet på tre kaliforniska bibliotek	29
3.1 Förändringar på biblioteken.....	29
3.1.1 Arbetsrutiner.....	29
3.1.2 Spara eller slänga?.....	31
3.1.3 Library Online	32
3.1.4 Filter på Internet	33
3.1.5 Inköp och gallring.....	34
3.1.6 Resolutioner och andra aktiviteter	35
3.2 Informanternas attityder.....	35
3.2.1 Informant A	35
3.2.2 Informant B.....	37
3.2.3 Informant C.....	38
3.2.4 Informant D	40
3.2.5 Informant E.....	41

3.2.6	Informant F.....	43
3.3	Informanternas syn på konsekvenserna.....	45
4	Svenska förhållanden.....	47
4.1	Lagar.....	47
4.2	SÄPO och svenska bibliotek.....	48
4.3	Svensk Biblioteksförning.....	49
4.4	Bibliotekarieförbundet.....	49
4.5	Svenska etiska riktlinjer.....	50
4.5.1	Synpunkter på svenska etiska riktlinjer.....	50
4.6	Svenska bibliotek.....	51
5	Diskussion.....	52
5.1	Användarsekretess.....	52
5.1.1	Varför är användarsekretess viktig?.....	52
5.1.2	Varför är det viktigt att berätta om användarsekretess?.....	53
5.2	Förändringar.....	53
5.2.1	Jämförelse med Estabrooks undersökningar.....	54
5.3	Attityder.....	57
5.3.1	Mycket prat och lite handling på biblioteken.....	57
5.4	Konsekvenser.....	58
5.4.1	Positiva konsekvenser.....	58
5.4.2	Negativa konsekvenser.....	58
5.4.3	Våra slutsatser om konsekvenser.....	59
5.4.4	Diskussion kring uppfattningen av lagen.....	60
5.5	Sverige.....	61
5.5.1	Biblioteksförningarna.....	62
5.5.2	Etiska riktlinjer.....	63
5.5.3	Förslag på förbättringar.....	64
5.5.4	Scenarion.....	64
6	Slutsatser.....	67
6.1	Slutsats 1.....	67
6.2	Slutsats 2.....	67
6.3	Slutsats 3.....	67
6.4	Slutsats 4.....	68
6.5	Slutsats 5.....	68
7	Ordlista.....	70
8	Källförteckning.....	71
Appendix.....		77
Appendix A:	Section 215 of The USA Patriot act.....	77
Appendix B:	SEC. 224. SUNSET.....	79
Appendix C:	Frågelista.....	80
Appendix D:	Resolution.....	82
Appendix E:	Privacy Statement.....	84

1 Inledning

Artikel 19 i Förenta nationernas deklaration om de mänskliga rättigheterna säger:

Envar har rätt till åsiktsfrihet och yttrandefrihet. Denna rätt innefattar frihet för envar att utan ingripanden hysa åsikter och frihet att söka, mottaga och sprida upplysningar och tankar genom varje slags uttrycksmedel och utan hänsyn till gränser.

OHCHR- UNOG, u.å.

FN anser alltså att alla har rätt att söka vilken information de vill och ha vilka åsikter de vill. Det är eller borde vara en grundläggande rättighet för alla människor överallt.

I Sverige har vi en regeringsform som tillskriver alla medborgare vissa fri- och rättigheter. I första paragrafen tillförsäkras medborgarna en fri åsiktsbildning. Dessutom säger den att medborgarna ska åtnjuta informationsfrihet. Detta inkluderar ”frihet att inhämta och mottaga upplysningar samt att i övrigt taga del av andras yttranden” (SFS 1974:152).

Som vi tolkar lagstiftarna i ovanstående lag anser de att en fri åsiktsbildning kräver tillgång till fri information. Men varifrån ska denna information komma? Enligt UNESCO:s folkbiblioteksmanifest är biblioteket själva grunden för medborgarnas informationsinhämtning. UNESCO slår i manifestet fast att: ”The public library [...] provides a basic condition for lifelong learning, independent decision-making and cultural development of the individual and social groups” (UNESCO, u.å.).

Bibliotekslagen (SFS 1996:1596) säger att alla kommuner i Sverige ska ha ett folkbibliotek. Lagen säger också att alla medborgare ska ha tillgång till ett folkbibliotek. Särskild hänsyn ska tagas till funktionshindrade, invandrare och andra minoriteter så att även deras behov tillgodoses. Biblioteken ska sträva efter att ge god biblioteksservice.

I enlighet med vad som sagts ovan anser vi att biblioteken har en uppgift i samhället. Den består i att tillhandahålla fri tillgång till information för alla. Detta är enligt oss själva grunden för ett demokratiskt samhälle. Utan tillgång till information kan inga välinformerade beslut tas.

Med fri information menar vi inte bara gratis, utan också fri i vidare bemärkelse. Vi menar att användare av bibliotek har rätt att låna vad de vill, utan att det ifrågasätts. Bibliotekarier får inte döma användares biblioteksvanor. Vad en användare lånar på biblioteket har ingen annan med att göra. I Sverige finns endast ett dokument som anger etiska riktlinjer för biblioteksarbetet. Bibliotekarieförbundet, som är en underavdelning

till fackförbundet DIK, har enats om en kort text vilken ska ligga till grund för medlemmarnas etiska överväganden. I denna text sägs bland annat att bibliotekarierna ska värna de demokratiska värdena samt att den enskildes rätt till integritet ska skyddas (DIK, u.å. (b)).

I USA, som denna uppsats främst handlar om, finns två viktiga dokument som är centrala för biblioteksverksamhet där. *Library Bill of Rights* och *Library Code of Ethics* är antagna av den amerikanska biblioteksforeningen, American Library Association (ALA), och styr bibliotekariers handlande i USA. Bibliotekarierna i USA känner så starkt för sitt uppdrag att de i vissa fall, som vi ska redogöra för i uppsatsen, trotsar de federala myndigheterna. Detta gör de genom att göra vad de kan för att stoppa en två år gammal lag, USA Patriot act.

Lagen med namnet *Uniting and Strengthening America by Providing Appropriate Tools Required to Intercept and Obstruct Terrorism* (The USA Patriot act) tillkom i kölvattnet efter terrorattackerna i New York och Washington D.C. den 11/9 (11 september-attackerna, 2003). Efter det har vi kunnat se en trend mot ökad kontroll och övervakning av medborgarna i Amerika (Chang, 2002). Patriot act är en central del i denna utveckling. Lagen påverkar många delar av det amerikanska samhället, så också biblioteken. I jakten på terrorister gäller inte längre bibliotekets principer om fri informationsförmedling (ALA, 2003(e)).

Följderna av Patriot act har hittills varit svåra att överblicka. Denna uppsats grundas i en rädsla för att bibliotekens fundamentala uppdrag som förmedlare av information kommer att försvåras eller i vissa fall förhindras.

1.1 Syfte

Vi vill med denna uppsats undersöka vilka förändringar som skett som en följd av Patriot act med utgångspunkt i tre amerikanska bibliotek. Vi har valt att inrikta oss på två områden, dels de förändringar som skett i bibliotekens arbetsrutiner; dels bibliotekariernas attityder till det förändrade läget för biblioteken. Vi analyserar vilka konsekvenser detta får för ovan nämnda bibliotek. Resultaten relateras sedan till svenska förhållanden.

1.1.1 Frågeställningar

1. Vilka förändringar har gjorts på biblioteken som en följd av Patriot act?
2. Av vilken anledning görs förändringarna?
3. Hur ser bibliotekariernas attityder till Patriot act ut?
4. Vilka konsekvenser får Patriot act för biblioteken?
5. Hur ser förutsättningarna ut för svenska myndigheter att undersöka biblioteksanvändare?

1.2 Teori

Finns det några rationella skäl att hemlighålla vad människor gör på biblioteket? Varför kan inte myndigheterna få tillgång till den information de vill ha? Varför är användarnas integritet viktig? Är den viktig överhuvudtaget? Vi kommer i detta avsnitt gå igenom vilka argument som finns för kraven på användarsekretess på bibliotek.

1.2.1 Informationsfilosofi och social epistemologi

För att finna argument som stödjer kraven på användarsekretess kommer vi att leta i skärningspunkten mellan två filosofiska discipliner: informationsfilosofi och epistemologi¹. Informationsfilosofi (IF) definieras av Dr. Luciano Floridi, en av pionjerna inom området, som:

the philosophical field concerned with the critical investigation of the conceptual nature and basic principles of information, including its dynamics, utilisation, and sciences, and the elaboration and application of information-theoretic and computational methodologies to philosophical problems.

Floridi, 2002:123

Senare i samma text säger Floridi att IF också handlar om hur information ska “skapas, bearbetas, ordnas och användas på ett ändamålsenligt sätt” (Floridi, 2002:138). Denna uppsats behandlar när, om och med vilka konsekvenser information om en grupp i samhället ska göras tillgänglig för en annan grupp. Men inte bara det. I förlängningen handlar det om huruvida det faktum att information om en grupp (biblioteksanvändare) lämnas över till en annan grupp (myndigheterna) påverkar informationsflödet. Både i biblioteket och i samhället i stort. Även om tillgång till information inte nödvändigtvis är samma sak som att få kunskap är den en förutsättning för det (Fallis, 2004:102). Detta gör att det finns en epistemologisk komponent i uppsatsens ämne.

Om vi utgår från att kunskap i sig själv är något gott (Fallis, 2004:102) är en ökning av mängden kunskap i världen också något gott, epistemologiskt sett. Som läsaren inser är inte all ökning av kunskap av godo på fler sätt än epistemologiska. Om exempelvis en hacker får information som gör det möjligt för henne att skapa mer sofistikerade och därmed skadliga datavirus, kan man påstå att samhället och dess medlemmar hade vunnit på att hindra den kunskapen från att nå fram. Vi måste alltså bedöma saker ur mer än epistemologiska synvinklar för att förstå deras konsekvenser (Fallis, 2004:103). Om vi tittar på uppsatsens ämne innebär detta att det faktum att mängden kunskap i världen ökar om exempelvis Federal Bureau of Investigation (FBI) får tillgång till bibliotekens låneregister, epistemologiskt sett är något gott. Men detta påstående är bara sant om vi förutsätter att låntagarna använder biblioteket i samma omfattning som de skulle ha gjort om FBI inte fick tillgång till denna information. Om biblioteket används i mindre utsträckning av medborgarna innebär det att mängden kunskap istället minskar. Dessutom måste vi ta med i beräkningen att om ett mindre antal människor använder sig

¹ Epistemologi är detsamma som kunskapsteori. Det är en huvudgren av filosofin som studerar grundläggande frågor om framför allt kunskapens natur, objekt och källor.

av biblioteket kommer mängden information, och därmed kunskap, som FBI får ut också att minska. Epistemologiskt sett får det alltså stora negativa konsekvenser om medborgarna minskar sitt biblioteksanvändande på grund av att användarsekretessen bryts (McDowell, 2002:55). Att detta även sker i praktiken har visats av Rhoda Garoogian. En polis i en mindre stad i USA hade en teori om att människor som var intresserade av bland annat häxeri oftare var drogmissbrukare än andra. Han begärde därför ut listor från det lokala biblioteket på vem som lånat böcker i ämnet. Efter en tidningsartikel blev ett antal biblioteksanvändare så upprörda att de ville lämna tillbaka sina lånekort. En mamma ville inte låta sin son låna böcker om häxeri, eftersom det kunde misstänkliggöra honom i polisens ögon. Istället lånades böckerna på mammans lånekort (Garoogian, 1991:225).

1.2.1.1 Förtroende

En gren av epistemologin är den sociala epistemologin. Den studerar bland annat vilka sociala funktioner och handlingar som påverkar kunskapsinhämtning (Goldman, 2001). Vad som framkommit inom forskningen i social epistemologi är hur stor betydelse förtroende har för kunskapsinhämtningen. Brist på förtroende kan försvåra och ibland helt förhindra informationsutbyte. Låt oss ta ett exempel. Om TV:s Rapport plötsligt skulle ha reportrar och nyhetsankare som alla var klädda som clownar istället för de mer traditionella kostymerna och dräkterna, skulle detta medföra att nyheterna skulle uppfattas som mindre trovärdiga (McDowell, 2002:55). Oavsett om de nyheter som rapporterades var lika sanna före som efter ändringen skulle förtroendet ha minskat, informationen skulle inte användas i samma utsträckning och mängden kunskap som genererades skulle som ett resultat därmed minska. Hur påverkar detta biblioteken? Ashley McDowell, lektor vid University of Arizona, tar upp ett intressant exempel som vi kommer att referera här:

Ett bibliotek får en förfrågan från en statlig myndighet som vill komma åt information om användarna. Vi tänker oss ett bibliotek som inte genom lagar eller andra föreskrifter är hindrade att bryta mot användarsekretessen, men som i alla andra avseende är likt ett vanligt folkbibliotek. Låt oss nu anta att detta bibliotek publicerar en dagligt uppdaterad och komplett lista på alla lån och alla de hemsidor som användarna tagit del av tillsammans med uppgifter om exakt vem som gjort vad. Denna lista publiceras på bibliotekets hemsida så att vem som helst kan ta del av den. Som vi sagt innan kommer initialt myndighetens kunskap att öka. All den information som önskades fås serverad. Även andra delar av samhället kommer att öka sin kunskap genom listan, eftersom vem som helst kan ta del av den. Detta är de epistemologiska vinsterna. Men en del av besökarna på vårt bibliotek kommer att dra sig för att ta del av vissa böcker/hemsidor eftersom de vet att vem som helst kan se vad de tagit del av och de kommer som ett resultat av detta att hindras i sitt informationssökande. Andra kommer att bli så misstänksamma eller upprörda att de helt slutar använda sig av biblioteket. Konsekvensen av bibliotekets beslut blir alltså att mängden kunskap totalt sett minskar. Ett mindre antal människor tar del av ett mindre antal medier vilket genererar mindre information till myndigheten. De epistemologiska kostnaderna blir väldigt stora (McDowell, 2002:55-56). Rhoda Garoogian tar också upp det faktum att brist på

användarsekretess på biblioteken kan ha en avkylande effekt på människors läsning. Om biblioteken får rykte om sig att rapportera människors göranden och låtanden på biblioteket kan det få mycket allvarliga konsekvenser. Om människors rädsla hindrar dem från att använda biblioteket kan de inte längre sägas ha fri tillgång till det, menar hon (Garoogian, 1991:229).

Detta samband mellan förtroende och informations-/kunskapsspridning verkar naturligtvis även på ett positivt sätt. Ett bibliotek som åtnjuter ett högt förtroende bland medborgarna på grund av sitt handlande eller av andra anledningar och ses som en tillgång i samhället kommer att kunna sprida mer kunskap än ett bibliotek med mindre förtroende bland allmänheten (McDowell, 2002:56). Som McDowell slår fast: ”It is because less knowledge would be accrued that [...] libraries should not violate confidentiality, not because it is an immoral thing to do” (McDowell, 2002:56).

1.3 Metod

1.3.1 Datainsamlingsmetod

Ämnet är förhållandevis nytt, före 26 oktober, 2001 fanns Patriot act överhuvudtaget inte. Detta gör det svårt att bygga uppsatsen på litteraturstudier. Den forskning vi hittat, som berör Patriot act och bibliotek, är tre enkätundersökningar gjorda av Leigh Estabrook (2002, 2003a, & 2003b). Vi anser inte att detta material är nog för en litteraturstudie. Med dessa undersökningar hade det inte heller varit möjligt att besvara alla våra frågeställningar. Undersökningarna fungerar dock utmärkt som komplement och jämförelsematerial. Vi ville med vår undersökning komma åt åsikter och attityder till Patriot act hos bibliotekarierna, något som är lättare med en kvalitativ undersökning än en kvantitativ (Halvorsen, 1992:85). En metod vi förkastade var att göra intervjuerna via e-mail. Denna metod har testats av en av författarna och materialet blir inte lika innehållsrikt. Ett skrivet material lämnar också väldigt lite utrymme för nyanser i språket, vilket i sin tur leder till begränsat tolkningsutrymme. Det bästa alternativet för oss var alltså att göra kvalitativa intervjuer på plats i USA. Dessa skulle göra det möjligt att nå syftet och besvara frågeställningarna. Ett av problemen med kvalitativa undersökningar är att med ett relativt litet antal intervjuer säga något om en stor population. I vår undersökning är detta inget problem eftersom syftet med uppsatsen inte är att generalisera, utan att säga något om situationen på tre specifika bibliotek. Detta resonemang ledde fram till att vi ansåg att sex stycken intervjuer på tre olika bibliotek var det optimala för denna undersökning. Materialet blir tillräckligt för att besvara syfte och frågeställningar samtidigt som det blir hanterligt och överblickbart för såväl läsaren som uppsatsens författare.

1.3.1.1 Val av informanter

Vi valde att göra intervjuerna i the Bay area i Kalifornien. Anledningen till detta är att en av uppsatsens författare har erfarenhet av området sedan tidigare vilket underlättar de logistiska aspekterna av fältarbetet. Vi är medvetna om att området inte är representativt för USA som helhet, vilket kommer att diskuteras utförligare i avsnitt 1.4.1. Vi valde att

begränsa vår undersökning till folkbibliotek. Eftersom våra informanter befinner sig i ett annat land och vi behövde ha kontakt med dem innan vi åkte till USA hade vi ingen möjlighet att välja informanter utifrån speciella kriterier. Vi började med att ta kontakt med ett antal bibliotek för att se om det fanns något intresse från deras sida att ställa upp på intervjuer. Av de fyra bibliotek vi kontaktade var det ett större bibliotek i området som tackade nej. Anledningen var att de tyckte att det var för tidigt att uttala sig om Patriot act. I vårt inledande mail till de fyra biblioteken beskrev vi vad det var vi ville göra och hur vi ville göra det. Vi talade om att vi ville göra minst två intervjuer, en med chefen och en med en annan bibliotekarie. På bibliotek 2 blev vi erbjudna att göra tre intervjuer. Anledningen till detta var att bibliotekschefen trodde att den tredje personen skulle kunna tillföra något till vår undersökning. Personen i fråga (Informant D) hade själv jobbat med många av de frågor som blev aktuella på biblioteken efter det att Patriot act infördes.

På det större av de bibliotek vi besökte fick vi tag i chefen och bestämde tid med henne. Vilde vi däremot ha tag i någon mer bibliotekarie skulle vi ta kontakt med en annan avdelning, vilket vi gjorde. Där fick vi också positiv respons, men när vi återkom för att bestämma en tid hörde vi aldrig av dem igen, trots upprepade mail. Därför gjorde vi bara en intervju på bibliotek 3. Av informationen från de andra biblioteken att döma skiljer sig inte informanternas åsikter nämnvärt åt inom samma bibliotek. Vi tror därför inte att det har någon avgörande betydelse för vår undersökning att vi saknar en informant på ett av biblioteken.

Bibliotekschefen på respektive bibliotek var den som valde ut informanterna. Vi hade därför ingen kontroll över ålder, kön eller etnicitet hos våra informanter. Vi anser inte heller att detta är relevant för vår undersökning. Vi kan bara konstatera att samtliga informanter är vita medelålders kvinnor. Huruvida människor ur andra grupper skulle ha svarat annorlunda är alltså inget vi kommer att ta upp, men kan vara ämnet för efterföljande undersökningar.

1.3.1.2 Utformning av intervjufrågor

När vi hade avtalat med de tre biblioteken började vi formulera våra frågor. Vi visste att bibliotekarierna hade olika roller inom biblioteksvärlden, vi var därmed inställda på att inte samma frågor skulle ställas till alla. Dock utarbetades en frågelista med frågor som skulle kunna ställas till alla (Appendix C) och som sedan kunde kompletteras med individuella frågor. Vi utgick från teman som byggde på vårt syfte och våra frågeställningar. De teman vi arbetade utifrån var:

- Bakgrund
- Personliga åsikter
- Användare
- Arbetsrutiner
- Åtgärder
- Policy
- Framtid

För att göra syftet med denna uppdelning synlig följer nedan en uppställning över vilken uppgift våra olika teman fyllde under intervjuerna:

- **Bakgrund** finns med för att vi skulle få reda på lite mer om bibliotekariens bakgrund. Syftet var inte att temat skulle besvara någon frågeställning.
- **Personliga åsikter** ger delvis svar på vår tredje frågeställning ”Hur ser bibliotekariernas attityder till Patriot act ut?”.
- **Användare** var tänkt att besvara en frågeställning som vid en senare avgränsning av ämnet utgick.
- **Arbetsrutiner** och **Åtgärder** gav oss svar på våra två första frågeställningar: ”Vilka förändringar har gjorts på biblioteket som en följd av Patriot act?” och ”Av vilken anledning görs förändringarna?”. Vi fick också delvis svar på frågeställningen ”Vilka konsekvenser får Patriot act för biblioteket?”.
- **Policy** ger delvis svar på frågeställningen ”Hur ser bibliotekariernas attityder till Patriot act ut?”.
- **Framtid** gav oss svar på ”Vilka konsekvenser får Patriot act för biblioteket?”.

Förutom frågorna inom våra teman hade vi också med en inledning och en avslutning. Inledningen innehöll sådant som kunde vara bra för våra informanter att veta. Vi berättade att det inte skulle vara möjligt att identifiera dem i vår färdiga uppsats och vad vi skulle göra med kassettbanden och utskriften av intervjuerna. Vi frågade dem också om de gick med på att vi spelade in intervjun. Avslutningen av intervjun var en enda fråga: ”Kan du komma på något som vi inte har frågat om, som du tycker vi bör veta?” Detta gav ibland ytterligare information som var relevant för uppsatsens syfte.

De frågor som skrevs speciellt till någon informant handlade främst om den personens speciella arbetsuppgifter på biblioteket. Exempelvis skrevs speciella frågor till informant F, som förutom att vara chef för biblioteket hon arbetar på, är engagerad i Kaliforniens biblioteksförning. Ett par av våra frågor är inspirerade av Estabrooks undersökningar (Estabrook, 2002, 2003, 2003b), men det stora flertalet är våra egna.

Vi la ner mycket tid på att frågorna skulle vara lätta att ställa och lätta för informanterna att förstå. Vi upplevde inte att frågorna i allmänhet vållade våra informanter några problem. Två av frågorna missförstods av ett par av informanterna, men det kunde redas upp med hjälp av följdfrågor eller klargöranden. Det första gällde frågan: ”What do you think a librarian’s responsibility and role should be in a changing political climate?”. Ett par av informanterna uppfattade det som att vi menade att biblioteket skulle ha en politisk roll i samhället, medan vad vi faktiskt undrade var vad de tyckte bibliotekets roll skulle vara i ett samhälle i förändring. Svaret vi fick när frågan missuppfattades var att de inte tyckte att biblioteket skulle vara politiskt. Den andra var: ”What do you think the long-term consequences will be?”. När vi ställde den frågan fick vi positiva och negativa konsekvenser som svar, istället för långsiktiga.

1.3.1.3 Intervjusituationen

Alla intervjuerna genomfördes under relativt goda förhållanden. Oftast satt vi på någons kontor, i och för sig med öppen dörr, men detta var inget som störde själva genomförandet. Vi spelade in intervjuerna på kassetband. I ett fall, intervjun med informant B, har vi placerat bandspelaren för långt bort i förhållande till hur högt informanten talar. Detta gjorde att vissa delar av intervjun hörs dåligt och vissa ord har fallit bort i transkriberingen. Vi tycker dock att vi fått fram det viktigaste av intervjun.

I ett annat fall, i intervjun med informant D, har svaren på våra frågor besvarats relativt kortfattat. Detta beror dels på att informanten var stressad och skulle iväg och arbeta i utlåningsdisken. Personen i fråga verkade dessutom tycka att hela situationen var väldigt obehaglig. Hon hade gått med på att vi spelade in intervjun, men verkade hämmad av bandspelaren. I efterhand funderar vi på om det hade varit en bättre idé att stänga av bandspelaren och låta personen berätta fritt istället.

Vi har inte känt oss begränsade eller hämmade av att intervjuerna skedde på engelska eftersom vi är väl förtrogna med det engelska språket. Vår frågelistan var noga utarbetad på ett sätt som gjorde att frågorna skulle vara enkla att ställa. Vi kände aldrig heller att vi och våra informanter inte förstod varann. Vi var också väl pålästa på ämnet, vilket gjorde att biblioteksterminologin på engelska inte vållade oss några problem.

1.3.2 Bearbetning av intervjumaterial

Vi har skrivit ut intervjuerna så ordagrant vi har kunnat. För oss har det viktigaste varit att få fram innehållet i intervjuerna, inte hur saker sägs. Vi har därför inte brytt oss om att skilja på om informanten har sagt exempelvis ”yeah” eller ”yes”. Pauser i informanternas tal fyller dock en funktion genom att de visar att våra frågor inte alltid varit lätta att svara på eller att informanterna varit tvungna att fundera över sina svar. Pauser har vi därför markerat med tre punkter (...). Vi har skrivit ut intervjuerna med skiljetecken, eftersom vi anser att intervjuer som skrivs utan skiljetecken blir oerhört svåra att läsa. Återigen, detta känner vi inte påverkar själva innehållet i intervjuerna.

I intervjuer har informanter ofta en förmåga att tystna i slutet av en mening. Vid sådana tillfällen och vid andra, där vi inte kunnat höra vad som sagts, har vi markerat detta med: /.../ i utskriften. Om vi varit osäkra på vad som sagts har detta markerats med: /...ordet.../, där ordet som står mellan punkterna är det som vi tror sagts. Ljud som på något vis stört intervjun eller kommentarer som vi velat infoga i intervjun står inom klammer [---]. Det kan se ut på detta vis: [Telephone is ringing].

Efter transkriberingen gjordes en helhetsanalys enligt en metod av Halvorsen (1992:131-132), som är 1:e amanuens vid Norges kommunal- och sosialhøgskole. Vi började med att identifiera tre teman som baserades på vad vi ansåg var av störst intresse för syftet med uppsatsen. Dessa teman var:

- Förändringar
- Attityder
- Konsekvenser

Utifrån varje tema sammanställdes vad de enskilda informanterna hade sagt om detta tema för att kunna peka på samstämmigheter och/eller skillnader. När detta var klart insåg vi att vi var tvungna att följa upp den gjorda bearbetningen med en delanalys, även denna metod hämtad från Halvorsen (1992:131-132). Anledningen var att dessa indelningar var så grova att de blivit ohanterliga och svåra att överblicka. Två av tre teman delades därför upp i delteman vilket möjliggjorde en större noggrannhet i den följande analysen. Schemat kom att se ut som följer:

Förändringar

- Arbetsrutiner
- Spara eller slänga?
- Library Online
- Filter på Internet
- Inköp och gallring
- Resolutioner och andra aktiviteter

Attityder

- Informant A
- Informant B
- Informant C
- Informant D
- Informant E
- Informant F

Konsekvenser

Som synes valde vi att dela in temat ”Attityder” efter de olika informanterna istället för efter underteman. Detta gjordes eftersom vi ansåg att det underlättar för läsaren att förstå informanternas attityder om de redovisas individuellt. Temat ”Konsekvenser” innehöll inte så mycket information att det var meningsfullt att indela det i mindre delar. Ovanstående bearbetning innebar visserligen en sällning och sammanställning av materialet, men författarnas strävan var att i görligaste mån avstå från att aktivt tolka eller analysera materialet under ovanstående process.

1.3.3 Analysmetoder

Analysen baserades på ett hermeneutiskt arbetssätt där vi hela tiden strävat efter att återföra tillägnad kunskap till tolkningsprocessen. Konkret för detta arbete betyder det att vår förförståelse av uppsatsens ämne har förändrats under arbetets gång. Alltifrån den första kontakten med ämnet genom tidningsartiklar till de fortsatta studierna och intervjuerna har vi reviderat och förbättrat vår förförståelse. Den fördjupade förståelse som vi på detta sätt erövat har vi sedan använt för att på ett bättre sätt kunna tolka vårt material (Alvesson & Sköldberg, 1994:171-175).

1.4 Material

1.4.1 The Bay Area

Intervjuerna gjordes på tre bibliotek i det så kallade Bay Area på USA:s västkust. Den största staden i området är San Francisco och på andra sidan bukten ligger Oakland, som också är en relativt stor stad. I området finns också flera stora universitet, bland annat Berkeley och Stanford. Att vi valde att åka till Bay Area i USA kan ha haft en inverkan på resultaten i vår uppsats. Bay Area anses allmänt vara mer liberalt och accepterande än många andra delar av USA. Vi tror inte att det är en slump att USA:s homosexuella centrum ligger i San Francisco eller att hippierörelsen grundades där. Detta påpekades också av våra informanter trots att det inte var något vi frågade om. Informant A förklarar hur landet ser ut åsiktsmässigt:

[...] the United States is, you know, sort of oblong. And you've got the two coasts that are very liberal... and people have... grouped. I mean, people who often have more liberal ideas and seeking more liberal lifestyles and more acceptance have migrated to the coasts. California is pretty liberal and Oregon, actually. And Washington. [...] And on the East Coast you have a lot of higher education, a little more freedom, and particularly in the large cities than say, you do in the smaller towns in the Midwest or in the south. [...]

Intervjuare: Yes. So, you think if we had done this interview somewhere else, like in the middle of the country, it would've made a difference? We would've got other responses?

Informant A: I think it might, yes.

Informant A:3²

Hon säger också: “[...] I think our ideals here and standards are pretty loose compared to... the Midwest or some of the places in the south /.../” (Informant A:9). Även informant F, som är chef för det större biblioteket, menar att området inte är typiskt amerikanskt och att deras åsikter skiljer sig markant från många andra delar av USA.

[...] we're a particularly liberal area...[...] And the Bay Area is unique in that, you know, I haven't had somebody come in here and say: 'Well, gee, why are you saying that about the Patriot act? We need to support our government.' That's not going to happen here. But not to say that it wouldn't happen, maybe in the South, in the Midwest, you know... I don't know that this is, you know, this from the user-point-of-view, is the most typical American area.

Informant F:10

Informant C tror att svaren kan skilja sig åt beroende på plats, men av andra anledningar, bland annat i New York för att det var där terrorattacken ägde rum:

² Siffran avser sidnummer i utskriften av intervjun.

I think in other parts of the country... you might find a different answer. If you were in New York City, you might find people in libraries saying they're being a little more vigilant, because they had something really bad happen there. Even in a city like San Francisco that might be true, that they're, you know, just keeping an eye on people a little more carefully, but I don't think it would be... severely different.

Informant C:6

Kommentaren om San Francisco har vi tolkat som att hon menar att de kanske håller mer koll på folk där på grund av stadens storlek och att risken att något skulle inträffa där är större än i mindre städer.

1.4.2 Genomgång av biblioteken

1.4.2.1 Bibliotek 1

Ett mindre bibliotek med ca 250 000 besökare per år. De anger att deras upptagningsområde har en befolkning på ca 19 000 personer (Informant A).

1.4.2.2 Bibliotek 2

Ett mindre bibliotek med ca 195 500 besökare per år. De anger att deras upptagningsområde har en befolkning på ca 11 000 personer. Orten ligger längs en genomfartsväg och de menar att många stannar till på biblioteket på väg till och från jobbet. På sommaren kommer också många turister till området (Informant C).

1.4.2.3 Bibliotek 3

Ett större stadsbibliotek med många filialer. De räknar med ett upptagningsområde på nästan 800 000 personer. På huvudbiblioteket har de drygt 2 miljoner besökare per år (Informant F).

1.4.3 Genomgång av informanter

1.4.3.1 Informant A

Vicestadsbibliotekarie på bibliotek 1. Är i praktiken chef. Den formella chefen sitter i stadsfullmäktige, vilket upptar det mesta av dennes tid. Informant A har varit bibliotekarie i c:a 30 år. Arbetsuppgifterna är till största del administrativa men hon har vid behov yttre tjänst.

1.4.3.2 Informant B

Referensbibliotekarie på bibliotek 1. Utför de flesta förekommande arbetsuppgifter. Har arbetat på bibliotek i c:a 20 år men har utbildat sig till bibliotekarie först under de senaste åren.

1.4.3.3 Informant C

Filialchef på bibliotek 2. Arbetar regelbundet i yttre tjänst samt deltar i medieplaneringen. Har arbetat som bibliotekarie i över tjugo år, varav två år på den aktuella tjänsten.

1.4.3.4 Informant D

Arbetsledare för cirkulationsavdelningen på bibliotek 2. Har arbetat på bibliotek i c:a 8 år. Hon har valt att utbilda sig till bibliotekarie först under de senaste åren och är nu halvvägs genom sin bibliotekarieutbildning. Har enbart yttre tjänst, företrädesvis i utlåningsdisken. Deltar även i flera kommittéer som syftar till att förbättra biblioteksarbetet inom sitt county.

1.4.3.5 Informant E

Chef för referensavdelningen på bibliotek 2. Arbetar c:a 50% i yttre tjänst. Har arbetat som bibliotekarie i c:a 9 år varav 7 år på det aktuella biblioteket.

1.4.3.6 Informant F

Stadsbibliotekarie på bibliotek 3. Har enbart administrativa uppgifter. Har varit bibliotekarie i c:a 30 år varav fem år på den nuvarande positionen.

1.5 Avgränsningar

I uppsatsen ingår en kvalitativ intervjuundersökning med sex stycken bibliotekarier från tre olika folkbibliotek i Bay Area i Kalifornien. Författarna har också företagit studier i både svensk och amerikansk lagstiftning angående biblioteksvärlden samt dess historiska och nutida kontext. Vi har valt att inte företa någon undersökning av amerikanska användare eftersom det inte ryms inom ramen för denna uppsats. Uppsatsens fokus ligger på amerikanska bibliotek vilket innebär att en fördjupad undersökning av svenska förhållanden valts bort.

1.6 Begrepp och språk

Uppsatsen handlar till största del om amerikanska förhållanden och intervjumaterialet är därför av naturliga skäl helt på engelska. Vi har undvikit att översätta våra informanternas utsagor eftersom detta skulle innebära en onödig tolkning och omformulering av deras intervjuer. När man vill försöka undersöka attityder hos människor är nyanserna i språket oerhört viktiga. Att översätta dessa små nyanser så att de blir lika tydliga och förmedlar samma konnotationer på ett annat språk är extremt svårt, för att inte säga omöjligt.

Det finns också i materialet en mängd företeelser och förhållanden vilka är specifika för USA. De flesta har vi valt att översätta eftersom vi funnit svenska ord eller begrepp som motsvarar den amerikanska betydelsen. Det finns trots detta några få undantag. Det är ord där det inte finns något svenskt ord eller begrepp som täcker in den amerikanska motsvarigheten eller där företeelsen är så specifikt amerikansk att det inte förekommer i det svenska språket. Det tydligaste exemplet är ”subpoena”. I de flesta lexikon översätts detta med det svenska ordet ”stämning”. På grund av att det amerikanska och det svenska rättsväsendet inte ser likadant ut och har olika juridiska procedurer är denna översättning ofta helt felaktig. Vi har inte hittat någon lämplig svensk översättning av

ordet varför vi har valt att förklara det i en fotnot första gången det dyker upp samt infoga det i ordlistan (Kap. 7). Vi hoppas att läsaren har förståelse för de få engelska uttryck som vi på grund av detta har tvingats inkludera i texten.

Vad som för övrigt gäller användandet av citat i uppsatsen har vi strävat efter precision. Precision i den meningen att vi använt citat där en översättning bara skulle ställa sig i vägen för originaltexten och försvåra läsarens förståelse. Detta betyder att exempelvis redovisningen av de amerikanska enkätundersökningarna, som vi använder som jämförelsematerial, till stor del utgörs av direkta citat. Som vi visat ovan är de exakta formuleringarna inte bara intressanta i en uppsats av denna typ utan själva fundamentet för dess analys och slutsatser.

2 Bakgrund

Reaktionerna i det amerikanska samhället omedelbart efter attackerna den 11 september 2001 var starka. För att förstå hur Patriot act kunde antas efter bara sex veckor och utan ändringar måste vi dra oss till minnes hur stämningen i samhällsdebatten såg ut. I media framställdes händelsen som: "the bloodiest day on American soil since our Civil War" och som en "attack worse than Pearl Harbor" (Wilkins Newman, 2003:220). När ingen av de misstänkta för dådet som myndigheterna fängslat verkade vilja erkänna, diskuterades öppet användandet av tortyr som förhörsmetod (Wilkins Newman, 2003:222). Det rapporteras också om hotelser inför omröstningen om Patriot act.

The Bush Administration implied that members who voted against it would be blamed for any further attacks - a powerful threat at a time when the nation was expecting a second attack to come any moment and when reports of new anthrax letters were appearing daily.

ACLU, u.å.(b)

Det är i detta klimat The USA Patriot act antas i senaten med 98 röster för och endast en emot (Chang, 2002:43).

2.1 Vad innebär Patriot act för biblioteken?

The USA Patriot act är en omfattande lag som påverkar en mängd olika delar i det amerikanska samhället (Chang, 2002:43-44). Den del som främst är intressant i denna uppsats är sektion 215 (Appendix A). I sektion 215 slås fast vilka dokument FBI kan begära ut samt under vilka omständigheter det är tillåtet för FBI att begära ut dem. Det specificeras också vilka krav som ställs på själva undersökningen samt slutligen vilken domstol som ska godkänna myndighetens begäran. Vi kommer i detta avsnitt att kortfattat gå igenom texten och förklara vad den innebär för biblioteken i USA.

Även innan Patriot act blev lag den 26/10-2001 fanns det regler som bestämde vilka olika dokument som FBI kunde begära ut. Det handlade till största del om affärsdokument från exempelvis biluthyrningsfirmor. Den nya lagstiftningen ändrar detta radikalt. Med stöd av Patriot act kan FBI begära ut "[...] any tangible things (including books, records, papers, documents, and other items) [...]" (Appendix A). Det finns alltså inga restriktioner längre för vilken sorts dokument (eller ting) som myndigheten kan kräva att få tillgång till. För biblioteken innebär detta att information om användare, exempelvis vilka böcker dessa har lånat eller vilka Internetsidor de tittat på, omfattas av den nya lagen (Beeson & Jaffer, 2003:6 & ALA, 2003e). Graden av misstanke som krävs för att

FBI ska kunna kräva ut dokument har också minskat. För att bli föremål för undersökning räcker det för en icke medborgare att ha skrivit en insändare eller besökt ett möte, som FBI på något sätt blir intresserade av. För amerikanska medborgare är kraven en aning högre. Men allt som myndigheten behöver göra för att få en subpoena³ är att: ”specify that the records concerned are sought for an authorized investigation [...] to protect against international terrorism or clandestine intelligence activities” (Appendix A). Det är dessutom så att om FBI anser att undersökningen uppfyller kraven i sektion 215 *måste* domaren bifalla (Beeson & Jaffer, 2003:5). Slutligen finns det en sekretessklausul som förbjuder den som plockar fram material till FBI att berätta detta för någon (Appendix A). Det sistnämnda innebär i biblioteksfaller att det är förbjudet för en anställd att berätta för någon, exempelvis sina överordnande eller personen som är föremål för undersökningen, att en undersökning företagits på biblioteket, någonsin (ALA, 2003e). Inbyggt i lagen finns en klausul som bestämmer att delar av den, inklusive sektion 215, kommer att upphöra att vara i kraft efter den 31/12-2005 (Appendix B). Dock arbetas det på vissa håll med att förlänga dess giltighet (ALA, 2003c).

2.2 Tillägg till den amerikanska konstitutionen

Läsaren kommer framöver i uppsatsen att stöta på referenser som syftar på två olika tillägg (amendments) till den amerikanska konstitutionen. Vi vill därför redan nu beskriva dessa i korta drag för läsaren. De två tillägg som åberopas är första och fjärde tillägget till konstitutionen. Eftersom de är korta och koncisa samt viktiga för förståelsen av de argument för och emot Patriot act som följer nedan kommer de här att citeras i sin helhet. Första tillägget handlar bland annat om åsikts- och mötesfrihet och säger:

Congress shall make no law respecting an establishment of religion, or prohibiting the free exercise thereof; or abridging the freedom of speech, or of the press; or the right of the people peaceably to assemble, and to petition the government for a redress of grievances.

Legal Information Institute, 2003

Det fjärde tillägget handlar om rätten att inte bli föremål för orättfärdiga undersökningar och lyder som följer:

The right of the people to be secure in their persons, houses, papers, and effects, against unreasonable searches and seizures, shall not be violated, and no warrants⁴ shall issue, but upon probable cause, supported by oath or affirmation, and particularly describing the place to be searched, and the persons or things to be seized.

Legal Information Institute, 2003

³ En subpoena är en skriftlig kallelse eller instämning från en domstol som kräver att en person inställer sig vid en given tidpunkt för att lämna ett vittnesmål under ed om en pågående undersökning eller rättsprocess. Kan också (som i detta fallet) gälla dokument som krävs in på liknande grunder (Tennessee Bar Association, 1998).

⁴ En skriftlig fullmakt som tillåter polis eller annan myndighet att göra exempelvis husrannsakan eller arresteringar (Allen, 1990).

De två tilläggen som citeras ovan används som tillhygge av i princip alla de olika aktörerna i de kommande avsnittet. De verkar passa lika bra i munnen på Patriot acts tillskyndare som dess belackare, vilket vi kommer att se nedan.

2.3 Andra aktörer

Förutom biblioteken finns det några andra aktörer som har en stor del i debatten kring Patriot act. En är FBI, som är de som utför eventuella undersökningar på biblioteken. En annan är Department of Justice, som är USA:s motsvarighet till vårt svenska Justitiedepartement. American Civil Liberties Union (ACLU) är en organisation som är motståndare till Patriot act. American Library Association (ALA) är naturligtvis också viktig i sammanhanget. Vi tycker det är viktigt att i uppsatsen redovisa vad dessa aktörer säger om Patriot act, eftersom de påverkar bibliotekens situation på ett eller annat sätt. Vi vill här poängtera att detta är information som dessa aktörer själva presenterar på sina hemsidor. Vår tolkning och analys av denna information kommer i ett senare skede av uppsatsen.

2.3.1 Federal Bureau of Investigation

Den information FBI presenterar om Patriot act på sin hemsida verkar främst vara till för FBI:s interna behov. Den ger inte intrycket av att vara till för att upplysa allmänheten om hur FBI ser på Patriot act. På FBI:s förstasida finns dock en länk till en sida där frågan ”Can the FBI look at your library records any time they want?” besvaras. Deras svar är att det inte är möjligt. Det är endast möjligt för FBI att gå in och begära ut uppgifter från biblioteket under vissa omständigheter.

A person's library records may be subpoenaed by a federal grand jury for a specific case. Special Agents of the FBI are also able to obtain records with a criminal search warrant in the course of an investigation. Now, under Section 215 of the U.S.A. Patriot Act of 2001 [...], the FBI may be granted authorization by the federal FISA court to access records in an investigation specific to international terrorism or foreign intelligence.

FBI, u.å.

FISA, som nämns i citatet ovan står för Foreign Intelligence Surveillance Act. FISA-domstolen infördes 1978 för att ha uppsikt över sådant som berör underrättelsetjänstens utländska underrättelsematerial. Förhandlingar och dokument från domstolen är hemliga, vilket gör att insynen är obefintlig. Om FBI vill begära ut information från biblioteket under Patriot act, måste de först bevisa för en domare att dokumenten berör en pågående brottsundersökning.

[T]he FBI must prove to a judge that it has probable cause and must certify to the court that these records are sought "for an investigation to obtain foreign intelligence information not concerning a U.S. person or to protect against international terrorism or clandestine intelligence activities, provided that such investigation of a U.S. person is not conducted solely upon the basis of activities protected by the First Amendment to the Constitution." In any investigation, of course, including those in which Section 215 is invoked, it is important to maintain secrecy both to protect the

integrity of the case and to protect the reputation of the individual being investigated, in the event no charges are brought.

FBI, u.å.

Detta är den enda information vi har hittat på FBI:s hemsida där de riktar sig mot allmänheten. Övrig information om Patriot act på deras hemsida finns i rapporter och i interna nyhetsbrev. Vi kommer senare att se att det finns de som inte håller med om det FBI skriver.

2.3.2 Department of Justice

Department of Justice menar att deras främsta uppgift är att förhindra framtida terroristattentat i USA. De ser Patriot act som ett verktyg som hjälpt dem i flera lyckade operationer mot terrorister som hotat USA sedan den 11 september 2001. Department of Justice menar att Patriot act egentligen inte är något nytt. "Congress simply took existing legal principles and retrofitted them to preserve the lives and liberty of the American people from the challenges posed by a global terrorist network" (Department of Justice, u.å.). Patriot act gör det möjligt för brottsutredare att använda verktyg som tidigare bara varit tillgängliga för brottbekämpning inom organiserad brottslighet och narkotikabrott. Det gäller till exempel elektronisk övervakning, möjlighet att undersöka misstänkta utan deras vetskap och att kunna begära ut dokument från berörd affärsverksamhet (Department of Justice, u.å.).

Till skillnad från FBI har Department of Justice information som riktar sig till allmänheten på sin hemsida. De försöker förklara vad lagen innebär, inte bara för bibliotek, utan även för andra verksamheter. De anser också att det uppstått en del mytbildning kring Patriot act och bemödar sig med att försöka avliva en del av myterna. Bland annat menar de att ACLU (American Civil Liberties Union) sprider myten om att människor inte är medvetna om att deras biblioteksvanor kan bli föremål för övervakning av myndigheterna. Department of Justice citerar ACLU, som menar att hemlighetsmakeriet kring Patriot act skapar ett samhälle där vi blir påhoppade av tankepolisen för vad vi läser och för vilka sidor vi besöker på Internet. ACLU tycker att denna typ av övervakning är avskyvärd och onödig i ett fritt samhälle. Department of Justice tillbakavisar denna kritik genom att säga att Patriot act skyddar amerikaners rättigheter i enlighet med konstitutionens första tillägg. De menar också att terroristbekämpare inte har något intresse i vad den genomsnittlige amerikanen läser. Att Patriot act gör det möjligt för dem att undersöka biblioteken försvarar de med att terrorister och spioner tidigare använt sig av bibliotek för att planera och utföra dåd som hotat den nationella säkerheten. Det ska inte vara möjligt för terrorister att i skydd av biblioteken planera och utföra terrorhandlingar (Department of Justice, 2003).

Attorney General John Ashcroft, som är chef för Department of Justice, har tidvis varit kritisk mot bibliotekariernas motstånd till Patriot act och kallat dem hysteriska. I ett tal till National Restaurant Association säger han:

The law enforcement community has no interest in your reading habits. Tracking reading habits would betray our high regard for the First Amendment. And even if someone in the government wanted to do so, it would represent an impossible workload and a waste of law enforcement resources. [...] It would be a tragedy if the hysteria surrounding certain aspects of our war against terror were to obscure the important evidence that the Department of Justice has protected the lives and liberties of the citizenry, and not just in the very real world of anti-terrorism.

Ashcroft, 2003a

I ett senare tal i Memphis, Tennessee hävdar han att FBI aldrig har utnyttjat Patriot act för att undersöka användarna på biblioteken:

[...] I asked the FBI and the Department of Justice to declassify the report on how many times we have used the power to check library records. And wouldn't you know it. So prying are we, so overheated is our passion to know the reading habits of Americans that we have used this authority exactly... never. No one's reading habits have been reviewed. Not a single American's library records has been reviewed under the Patriot Act.

Ashcroft, 2003b

Eftersom Patriot act innehåller en så kallad ”gag-rule”, som innebär att ingen får berätta för någon att en undersökning ägt rum, är det svårt att verifiera det Ashcroft säger. Som vi kommer se senare finns det uppgifter som visar att undersökningar faktiskt skett på biblioteken.

2.3.3 American Civil Liberties Union

American Civil Liberties Union är en organisation som är politiskt obunden. De arbetar för att upprätthålla de fri- och rättigheter som garanteras det amerikanska folket genom lagar och konstitutionen (ACLU, u.å.(a)). ACLU är en av de organisationer i USA som gör starkast motstånd mot Patriot act. De är bland annat just nu engagerade i en rättstvist mot staten där de försöker bevisa att delar av Patriot act, främst sektion 215, strider mot konstitutionen. ACLU har till stor del samma information om Patriot act på sin hemsida som Department of Justice har. Skillnaden är att medan Department of Justice till stor del citerar lagen, förklarar ACLU i enklare termer vad lagen innebär. Ofta är informationen som presenteras på de båda sidorna totala motsatser. Vi kommer ta upp detta senare i diskussionen, men kommer här ta upp en del av de saker som ACLU informerar om (ACLU, u.å.(c)).

Section 215 allows the government to obtain without an ordinary criminal subpoena or search warrant and without probable cause an order from a court giving them records on clients or customers from libraries, bookstores, doctors, universities, Internet service providers and other public entities and private sector businesses. The Act also imposes a gag order prohibiting an organization forced to turn over records from disclosing the search to their clients, customers or anyone else. The result is vastly expanded government power to rifle through individuals' finances, medical histories, Internet usage, bookstore purchases, library usage, school records, travel patterns or through records of any other activity.

ACLU, 2003

I motsats till vad FBI och Department of Justice säger, menar ACLU att det faktiskt är möjligt för FBI att undersöka en person enbart på grundval av deras läs- och Internetvanor. Detta menar de strider mot konstitutionens första tillägg, som garanterar amerikaners åsiktsfrihet. Gäller undersökningen en utlänning räcker exempelvis läsvanor för att få tillstånd till en undersökning. Reglerna för att få tillstånd att undersöka en amerikan är något striktare (ACLU, u.å.(b)). I normala fall kan FBI inte företa en undersökning utan att bevisa skälig misstanke (probable cause) och få ett tillstånd från en domare, men Patriot act har nu gjort det möjligt. FBI behöver bara visa att uppgifterna som begärs ut berör en pågående undersökning och det är tveksamt om domaren har rätt att neka dem tillstånd i ett sådant fall (ACLU, 2003:5). Detta strider, enligt ACLU mot konstitutionens fjärde tillägg, som bland annat garanterar att medborgarna ska vara skyddade mot orättfärdiga undersökningar eller arresteringar (ACLU, 2002).

2.3.4 American Library Association

American Library Association (ALA) är USA:s motsvarighet till Svensk Biblioteksforening och har 64 000 medlemmar. De ser som sin uppgift att verka för högsta möjliga kvalitet inom biblioteks- och informationservice och att tillgängliggöra detta för allmänheten (ALA, 2004). ALA har antagit en resolution mot Patriot act och en stor del av USA:s bibliotek har sedan anslutit sig till denna. I resolutionen skriver ALA att biblioteken är en viktig kraft när det gäller att tillgängliggöra kunskap och information. De menar att förtryck av idéer underminerar ett demokratiskt samhälle och att användarsekretess är nödvändigt för att människor ska kunna utöva sina rättigheter enligt konstitutionens första tillägg. Biblioteksanvändares intressen ska inte undersökas eller granskas av andra. ALA uppmanar i resolutionen alla bibliotekarier att informera sina användare om vad Patriot act innebär, både vad gäller användarsekretess och bibliotekens åtaganden gentemot myndigheterna. ALA motsätter sig att myndigheterna använder sin makt för att förhindra ett fritt och öppet utbyte av kunskap och information. ALA anser att delar av Patriot act utgör en fara för amerikaners utövande av sina konstitutionella rättigheter och biblioteksanvändares rätt till sekretess (ALA, 2003d).

2.4 Library Awareness Program

Patriot act är inte unikt i USA:s historia. FBI har vid ett flertal tidpunkter haft möjligheten att begära ut information från biblioteken. Hösten 1987 avslöjade New York Times att FBI under en period gått in på bibliotek och begärt ut information (Foerstel, 1991:10-11). Riktigt när det började vet man inte, men spioner på biblioteken vid universiteten på 60-talet var inte ovanligt (Foerstel, 1991:4). På 70-talet försökte FBI rekrytera bibliotekarier som spioner och försökte få dem att rapportera om misstänkta personer och deras förehavanden: "[...] the uniqueness of this program is its attempts to recruit librarians as counterintelligence 'assets' to monitor suspicious library users and report their reading habits to the FBI" (Foerstel, 1991:2). ALA reagerade med en rekommendation till alla bibliotek i USA. Alla bibliotek skulle:

[...] adopt a confidentiality policy, advise all library employees that library records not be released except pursuant to a court order, and resist the issuance or enforcement of such an order until proper showing of good cause had been made in a court of competent jurisdiction.

Foerstel, 1991:6

Protesterna från ALA och bibliotekarierna blev högljudda och argumenten mot *Library Awareness Program* lät ungefär som argumenten mot Patriot act idag:

The requests of the FBI that library staff monitor and report the use of the library by any patron chills the First Amendment freedoms of all library and database users. The library Awareness Program is a threat to the fundamental freedom of this nation. If continued, it will seriously and unnecessarily invade the intellectual life of citizens.

Foerstel, 1991:29

Under våra intervjuer ställde vi frågan: "Has anything else had this kind of impact on libraries in the US?" till alla våra informanter. De flesta av våra informanter kom att tänka på förföljelsen av kommunister på 50-talet. Endast en av våra informanter kom på att berätta om *Library Awareness Program*, men hon hade å andra sidan upplevt FBI:s besök själv:

Back in the 80s, the early 80s the FBI was... I don't know who they were investigating, but they were going around to libraries for, particularly University libraries and asking people who worked there about specific books that had been borrowed and who checked them out. And it was very secretive again, very... and they didn't announce that they were doing it they would just walk into a library and ask [...]. And... there was quite an outcry about it, especially in the profession, but also generally in the population. So, there's always been a tendency for that kind of thing to happen... [...] When they were looking for the Unabomber the library where I was working was visited by the FBI, twice. [...] I was in Oakland and they thought he had a connection with Berkeley and Oakland. And they were asking about a specific book. They were very careful when they asked, they didn't ask me to look up records about who checked things out, but I could tell that's what they really wanted to know. They knew I wouldn't tell them, but that's really what they wanted to know. So, there's always been... they've always been investigating libraries... to some extent. This [Patriot act] just gives them more tools to do it and to do it more blatantly [...].

Informant C:7-8

Library Awareness program lades ner i slutet på 80-talet efter massiva protester från ALA och biblioteksvärlden. I samband med detta införde 48 av USA:s stater lagar om användarsekretess som skulle gälla bibliotek (Bazar, 2003).

2.5 Amerikanska etiska riktlinjer

Det finns två stycken uppsättningar med etiska riktlinjer som vänder sig till olika delar av den amerikanska biblioteksvärlden. *Library Bill of Rights* vänder sig till biblioteket som institution och slår fast bibliotekets uppdrag. *Library Code of Ethics* vänder sig istället till den enskilda bibliotekarien som yrkesperson (ALA, 2003a & 2003b).

Library Bill of Rights tar i sex punkter upp de principer som ALA anser bör ligga till grund för ett biblioteks arbete. De sex punkterna tar upp vikten av frihet från censur och

alla människors lika rätt till biblioteket och dess resurser ur olika vinklar. Intressant att notera är att det explicit sägs i punkt tre och fyra att biblioteket skall utmana eventuell censur och att det skall hjälpa och stödja alla personer och grupper som kämpar mot inskränkningar i yttrandefriheten och den fria tillgången till information. Texten är skriven utifrån ett strikt institutionellt perspektiv på verksamheten. *Library Bill of Rights* antogs 1948 av ALA och texten har, med undantag av något enstaka ord, varit oförändrad sedan dess (ALA, 2003b).

Library Code of Ethics antogs av ALA 1995 och baseras på tanken att eftersom bibliotek och de som arbetar på dem har en sådan genomgripande påverkan på urval, organisering och spridning av information har de därmed också ett mycket stort ansvar. Det står i inledningen till punkterna att i ett politiskt system som baseras på välinformerade medborgare är bibliotekarierna förpliktigade att främja intellektuell frihet och fri tillgång till information. I motsats till *Library Bill of Rights* som nästan uteslutande tar upp frågan om censur och tillgänglighet handlar de åtta punkterna i *Library Code of Ethics* om många olika aspekter av biblioteksarbetet sett ur ett individuellt perspektiv. Eftersom de är så viktiga gör vi en snabb resumé av punkterna:

- Bibliotekarier ska tillhandahålla den högsta möjliga servicenivån till sina användare.
- Samlingarna ska vara välorganiserade och opartiska.
- Ingen censur ska tillåtas.
- Användarnas integritet ska bevaras.
- Upphovsrättsliga rättigheter ska respekteras.
- Kolleger och medarbetare ska respekteras och behandlas väl.
- Privata intressen ska aldrig komma före bibliotekets eller dess användares intressen. Personliga uppfattningar ska aldrig få påverka professionaliteten i arbetet.
- Bibliotekarier ska sträva efter att ständigt bli bättre i sitt yrke genom lärande och utveckling (ALA, 2003a).

2.6 Tidigare forskning

Eftersom ämnet är förhållandevis nytt finns inte mycket forskning publicerad. De viktigaste bidragen är från Leigh Estabrook som gjort tre stycken enkätundersökningar (Estabrook, 2002, 2003a, 2003b). Estabrook är chef för Library Research Center vid University of Illinois at Urbana-Champaign. Eftersom vi längre fram i denna uppsats kommer att använda dessa undersökningar som ett jämförelsematerial kommer vi att nedan gå igenom dem i detalj.

Den första undersökningen skickades ut 2001-11-21, alltså bara en knapp månad efter Patriot act infördes. De skickades ut till alla 629 st bibliotek i delstaten Illinois. Svarefrekvensen var 87.9%. Det viktigaste som framkom var följande:

- 58% svarade att de aldrig hört talas om Patriot act.

- 10% var ”more likely to notice what materials are being checked out by users”.
- 9.9% svarade att ”[they were] realizing there are circumstances necessary to compromise privacy of patrons records”.
- 5 st bibliotekarier svarade att de hade ”voluntarily withdrawn... materials that might be used to assist terrorists” (Estabrook, 2002).

Det finns ett problem med denna första undersökning som gör den svår att använda på ett säkert sätt. I motsats till de två efterföljande undersökningarna finns ingen rådata redovisad, varken frågor eller svarsalternativ. Vad som finns är en artikel (Estabrook, 2002) där författaren i löpande text sammanfattar vad hon anser vara de intressantaste svaren.

Undersökning nummer två gjordes 2001-12-04 med en uppföljning 2002-01-09. Enkäten skickades till 1503 av de 5055 bibliotek i USA med ett upptagningsområde större än 5000 personer. Dessa biblioteks samlade upptagningsområde täckte 96% av befolkningen. Svarsfrekvensen var 68%. Följande uppgifter framkom:

- 42.4% svarade att de aldrig hört talas om Patriot act.
- 53.4% var efter 11/9 2001 ”More likely to notice the kinds of materials people are checking out”.
- 50.9% sade att de var ”Realizing there are circumstances in which it would be necessary to compromise the privacy of patron records”.
- 4.1% svarade ja på frågan ”Have authorities (e.g., FBI, police) requested any information about your patrons pursuant to the events of September 11th?”.
- 20.2% hade ”Reported patron records and/or behaviors to outside authorities (e.g., FBI, police)” (Estabrook, 2003a).

Den sista undersökningen gjordes oktober 2002, alltså ett år efter Patriot act infördes. Den skickades till cheferna på 1505 av de 5094 bibliotek med ett upptagningsområde större än 5000 personer. Bibliotekens sammanlagda upptagningsområde täckte 96% av befolkningen. Eftersom populationen ser annorlunda ut i denna undersökning jämfört med de föregående är resultaten på vissa av frågorna omöjliga att jämföra och andra frågor har utgått helt. Detta bör läsaren ha i åtanke när han/hon bedömer svaren. Det som framkom var att:

- 8.7% svarade ja på frågan ”In response to the events of September 11, 2001, are any of your staff members more likely to monitor the kinds of materials people are checking out?”.
- 18.9% svarade ja på frågan ”In response to the events of September 11, 2001, are any of your staff members believing there are circumstances in which it would be necessary to compromise the privacy of patron records?”.
- 1.3% sade sig frivilligt ha tagit bort material ”that might be used to assist terrorists, such as material on bomb making or bio-terrorism”.

- 4.1% svarade att någon ur personalen hade ”voluntarily reported patron records and/or behaviors to outside authorities (e.g., FBI, police) in relation to terrorism or suspected terrorist activities”.
- 10.7% svarade ja på frågan ”Have authorities (e.g., FBI, INS, police officers) requested information about any of your patrons since Sept. 11, 2001?”.
- 32.6% av ovanstående förfrågningar kom från FBI och 68% från polisen.
- 83.1% av de ovanstående frågorna kom i form av ”Verbal request for voluntary cooperation” medan endast 22.3% var i form av en subpoena.
- 50.3% av de som tillfrågades om frivillig medverkan lämnade ut de begärda uppgifterna.
- 49.7% av de som tillfrågades om frivillig medverkan nekade att lämna ut de begärda uppgifterna.
- 10.3% av de som fått domstolsbeslut på att de måste samarbeta uppgav att sektion 215 av Patriot act var grunden till domstolens beslut.
- 2.6% svarade ja på frågan ”Is there any part [...] that you did not answer, or did not answer completely, because you believe you are legally prohibited from doing so?”.
- 40.5% rapporterar att de börjat begära identifikation av användare som vill använda Internetdatorer.
- 14.6% har slutat begära identifikation av användare som vill använda Internetanslutna datorer.
- 33.5% har börjat övervaka vad användare gör vid datorerna. Antingen visuellt eller genom att gå igenom cache/history filer.
- 34.1% har installerat programvara som raderar cache/history filer efter varje användare eller med regelbundna intervaller (Estabrook, 2003b).

Dessa undersökningar kommer att diskuteras längre fram i uppsatsen och sättas i relation till den kvalitativa undersökningen som författarna gjort på plats i Kalifornien. Förutom ovanstående har författarna inte kunnat hitta någon forskning som inriktas på lagens inverkan på bibliotek eller bibliotekariernas situation. När det gäller hur attackerna påverkade samhällsklimatet finns Wilkins Newmans artikel från 2003 med titeln *September 11: A societal reaction perspective* (Wilkins Newman, 2003) som på ett bra sätt diskuterar detta. Nancy Changs *Silencing Political Dissent* (Chang, 2002) sätter in Patriot act i ett historiskt och politiskt sammanhang och tar också upp hur lagstiftningen på området historiskt sett ut i USA.

3 Tillståndet på tre kaliforniska bibliotek

I resultatredovisningen nedan består texten till stora delar av direkta citat från våra intervjuer. Vi inser att detta kan göra texten mer svårtillgänglig, men vi anser att fördelarna överväger. Genom att använda direkta citat eliminerar vi ett tolkningssteg mellan informanten och läsaren. Om vi istället skulle ha minimerat antalet direkta citat hade texten möjligen blivit mer tillgänglig men avståndet mellan informant och läsare skulle ha ökat. Vi anser att den valda metoden bäst avspeglar informanternas åsikter.

Vi har i detta kapitel utgått från ett antal huvudteman, som tidigare redovisats i metodavsnittet, för att lättare kunna redovisa den information vi anser vara viktig. Våra huvudteman är: ”Förändringar”, ”Attityder” och ”Konsekvenser”. Även annan information, som inte direkt har med Patriot act att göra, men som har påverkat situationen på biblioteken under samma tidsperiod finns i detta kapitel.

3.1 Förändringar på biblioteken

3.1.1 Arbetsrutiner

Det viktigaste skälet för förändringar har genomgående varit att skydda användarnas integritet. Under intervjuerna framkommer det gång på gång att detta är det viktigaste, om inte enda, skälet för att ändra i arbetsrutinerna. Informant D säger bland annat ”[...] our priorities, you know, are different now from what they were six months ago or a year ago. And the priority now has to be protecting peoples privacy” (Informant D:3). På det aktuella biblioteket (Bibliotek 2) har personalen gått längst i sin strävan att skydda sina användare.

[W]e've been careful about recycling here. And if you look around you'll see that there are blue recycle-bins all over the library. And we have always tried to carefully separate our papers so that they can be recycled from things that can't be. And we've changed our process. Papers that used to be able to be recycled at the circulation-desk are no longer recycled. They go in to our trash, in to our locked dumpster.

Informant D:2

Hon säger också: “[A]nything that ties a patron to an item is something that needs to be carefully disposed of ” (Informant D:2). Men framförallt är det informationen i sin digitala form som orsakar problem. En av informanterna berättar hur datasystemet tidigare sparade information om användare på olika sätt, information som ingen på

biblioteket behövde eller ens var medveten om sparades (Informant D:2). På alla bibliotek har man sett över sina rutiner gällande informationshantering (Informant A:4 & D:2). Bara det som är nödvändigt för verksamheten ska sparas och tiden som informationen sparas ska hållas till ett minimum.

We made sure that the information we were keeping about individuals and their borrowing patterns or their Internet visits was... what we needed to operate as a business, but no more and no less. So, we did modify some of our schedules for keeping back-tapedrives of our online-system, we have an online registration system for our public computers that clears out the memory-cache when somebody's session ends. So we've done as much as we can do, so that... I mean it's not that we wouldn't want to cooperate, but if presented with a request, there's not a lot of information we could provide [...].

Informant F:3

Det förändrade läget innebar också att mycket ny information behövde nå ut till användarna. Även om inte reaktionerna blev så stora som bibliotekarierna hade förväntat sig, fick de en hel del frågor. På sin hemsida började Bibliotek 1 samla information till användarna:

We put a Privacy Policy⁵ on the web-page. We state exactly what we keep and what we don't keep and how long we keep it and why we keep it. We've stopped other... some information. I don't know, some libraries collected social-security numbers. And I said: There's no reason for us to have them, we shouldn't. And I think, finally, all libraries in our consortia stopped that.

Informant A:4

Bibliotek 1 har också mer information om Patriot act inne på själva biblioteket, vilket har gjort att frågorna till bibliotekarierna har ökat.

Early on we had quite a number of people that asked because we have a small plaque near the reference desk that says, we will comply with the USA Patriot act. Essentially that's what it says. And so many people asked what does that mean? And we have to answer their questions.

Informant B:1

De har också placerat ut bokmärken från ACLU runtomkring i biblioteket. Bokmärkena innehåller information om rättigheter kring användarsekretess (Informant A:3). Informant C berättar att det skett en del samarbete mellan bibliotekarier och ACLU för att informera både bibliotekspersonal och användare om Patriot act och dess inverkan på bibliotek (Informant C:2). Bibliotek 3 har haft en annan strategi för att informera sina användare:

We have an FAQ, a Frequently Asked Questions-sheet about the Patriot act, and we have that available all around our buildings, now some libraries have made the decision to put up signs... but we thought the signs were really... in a way alarmist, because we haven't had any requests and we have a really good system in place, I think to handle them if we did. I don't want people to come

⁵ Se Appendix E.

into the library and have a very... chilling experience. So, although some public libraries have employed the signs, we haven't done that, we use our FAQ-sheet.

Informant F:4

De förändringar som gjorts har främst gjort för att användarna ska kunna känna sig trygga på biblioteket. Det bästa sättet att säkerställa användarnas trygghet, enligt informant F, är att arbeta förebyggande: ”I think that being proactive is the best way to deal with it. If you don't have it you can't hand it over!” (Informant F:3).

3.1.2 Spara eller slänga?

Som framgick i föregående avsnitt har en del förändringar av arbetsrutinerna skett på de tre biblioteken. Detta har dock inte varit helt smärtfritt. Biblioteken vill spara så lite information som möjligt om användarna, men de måste samtidigt få verksamheten att fungera på ett tillfredställande sätt (Informant F:3). Eftersom två av biblioteken tillhör ett konsortium, bestående av 17 bibliotek, behöver de ta hänsyn till vad de andra biblioteken tycker. Konsortiet består av flera olika typer av bibliotek, vilket gör att de har lite olika saker att ta hänsyn till när de ser över sina rutiner.

One of the complications is that... this county library belongs to a consortium [...] which is all the libraries in this county. [...] So, we need... we need to coordinate a lot of things with them, a lot of our loan policies. We share a computer-system so our loan-policies have to be the same... and we charge the same fines and fees and that kind of thing. So, there were discussions at that level and there were some disagreement with some of the City Libraries wanting to keep information longer than the County Library wanted to.

Informant C:3

Inte heller enskilda avdelningar på biblioteken har haft lätt för att komma överens om hur de nya rutinerna ska se ut. Oftast har det varit cirkulationsavdelningen som har velat spara informationen längst (Informant A:4 & C:3). Anledningen till att cirkulationsavdelningen vill spara informationen längre än övriga avdelningar är för att spåra slarviga låntagare. Om en låntagare rutinmässigt lämnar tillbaka böcker för sent eller böcker som är trasiga, kan de inte längre ta itu med det problemet om informationen saknas (Informant C:5). Chefen för Bibliotek 2 säger: ”I would like to keep nothing, because then nobody can ask me for it” (Informant C:3). Men samtidigt förstår hon de som vill spara informationen längre. Som det fungerar nu kan de se vem den senaste låntagaren på en viss bok är i tre månader. Men en användares lånehistorik raderas så fort materialet återlämnas (Informant C:5). Generellt kan sägas att vad de olika biblioteken, såväl som de olika delarna inom samma bibliotek, har problem att enas om är hur långtgående åtgärder som ska vidtas. Att arbetsrutinerna måste ses över var alla överens om. Men eftersom de olika avdelningarna/biblioteken har olika uppgifter och därför olika fokus på verksamheten har det ibland gnisslat. Bibliotekarier som har hand om cirkulationsfrågor vill ofta spara mer uppgifter längre än andra för att kunna följa upp och eventuellt stänga av låntagare som rutinmässigt lämnar tillbaka sina böcker för sent eller i trasigt skick:

[S]omewhere down the road there might be an issue where we can't deal with a problem-patron the way we could have in the past. But I don't think that's a big price to pay, I mean that... there are a lot of people who get away with damaging our materials and we never know who they are anyway, so it's not... you know, it's not a big deal. And I think that... what we give up in terms of safeguarding our patrons privacy to keep that information it just isn't worth it.

Informant C:3

Chefen för Bibliotek 2 menar att förändringen att spara mindre information inte har orsakat problem än. Hon befarar dock att de längre fram kommer känna av nackdelarna och ångra att de bestämde sig för att spara mindre information (Informant C:5).

3.1.3 Library Online

Library Online är ett datasystem som införts på alla de besökta biblioteken. Systemet administrerar datorbokningar och håller reda på hur länge användare har tillgång till de publika datorerna. Programmet gör det möjligt för användarna att själva boka datorer antingen vid så kallade bokningsstationer inne på biblioteket eller via Internet. Med andra ord behöver bibliotekspersonalen inte längre agera tidspoliser eller bokningspersonal vilket de framhåller som mycket positivt i intervjuerna (Informant A:3).

[W]e needed a system for people using the Internet computers because it's basically... will get very... difficult sometimes when people do not want to get off. Or when somebody was waiting and you'd be arguing that, you know, our clock said ten after and theirs said eight minutes after. And what Library Online basically does, its just a timer, it's a timer. So we don't get in to those discussions anymore.

Informant E:3

Mindre positivt är det faktum att systemet har gjort många användare oroliga för att bli övervakade och mindre benägna att använda datorerna.

[W]e've had people ask us what we think about the Patriot act, we've had people ask, when they use the computers, if... if we can tell what they've been... what web-sites they've been looking at. And we tell them no, that the system we use doesn't allow us to do that. The library... the library computers for the public are all hooked up to... an automated system that allows you to log on with your library-card. So... that's why the questions have come up there.

Informant C:4

Anledningen till oron verkar vara det faktum att det nya systemet kräver att användaren anger sitt lånekortsnummer samt en valfri PIN-kod vid varje bokning. Med det gamla systemet kunde en användare i princip ange vilket namn som helst vid bokning och därmed vara anonym när han eller hon använde datorerna.

[I]n order to use it they register using... a Library barcode number. And a pin or password that they give themselves. Prior to that they just... called us up or walked in... gave us their name and sat down and used it. And you could give... we didn't ask for any ID. So when we started to require a library card or some formal... use to log on... that's when people started to have questions. They felt they were being tracked or in some manner that this was connected to, you know, tracking and intruding on their privacy. And in fact it wasn't.

Informant E:3

Library Online har alltså ingenting med Patriot act att göra. Det faktum att Library Online introducerades på biblioteken samtidigt som Patriot act började komma upp till diskussion kan ha bidragit till människors misstänksamhet (Informant E:2-3). Enligt Informant A introducerades systemet på bibliotek 1 redan fem till sex månader *innan* Patriot act började uppmärksammas, vilket ledde till att flera användare kände sig övervakade och vägrade lämna någon som helst information om sig själva på papper (Informant A:3).

3.1.4 Filter på Internet

När vi började jobba med Patriot act och funderade över hur det hade påverkat biblioteken i USA, trodde vi att många skulle ha börjat använda filter på sina Internetdatorer. Detta var också något som styrktes av Leigh Estabrooks undersökningar, där hon faktiskt upptäckt fall där man infört filter på flera bibliotek (Estabrook, 2003a). Ett filter skulle i så fall göra att användare inte kunde besöka sidor med känsligt material. Biblioteken skulle på det viset kunna hindra användarna från att besöka sidor som handlade om exempelvis terrorism eller bombtillverkning.

Det visade sig att inga av de bibliotek vi besökte använde sig av filter på Internetdatorerna. Om det har att göra med de kaliforniska bibliotekariernas mer liberala värderingar är inget vi kan uttala oss om, men vi ser det som högst troligt. I diskussionen kring Internetfiltrering var det tydligt att tillgången på information var viktigare för bibliotekarierna än att försöka förhindra användarna att besöka sidor med känsligt material.

[A]s I understood it, an example you most often heard was that if you put in the words cancer and breast, which was a big issue in [this county]... because we had like clustering of that particular... affliction, a filter might block it out. So of course librarians like me... we: 'Oh, well that's awful, we need to be able to find health and medical information'.

Informant E:5

Bibliotek 2 har inga filter och chefen för biblioteket tycker inte heller att de borde ha det (Informant C:5). Informant E, som också jobbar på bibliotek 2, berättar att de har en policy för vad man inte får titta på på Internet, men att den främst gäller pornografiskt material (Informant E:5). Staden som bibliotek 3 ligger i har infört regler som säger att biblioteken inte får använda filter på datorer som används av ungdomar och vuxna. De har inte heller filter på datorer som används av barn, trots införandet av Children's Internet Protection act (CIPA). CIPA säger att biblioteken ska ha filter på sina Internetdatorer så att barn inte ska kunna komma åt material som är skadligt för dem.

När biblioteken går emot lagen straffas de genom att myndigheterna drar in bidrag som biblioteken annars skulle fått (Informant F:5).

Chefen för Bibliotek 1 talar om ett annat sorts filter som kan placeras på skärmen.

I know some libraries put filters, no not a filter, what is it called? Like a screen over so that it blocks and breaks up what's on the screen. So, even if you're looking... if you're straight behind it, it looks fine, but if you get off to the side at all it makes it so you can't see what's on the screen. It does give a lot of privacy for patrons...

Informant A:5

Hon befarar dock att ett sådant filter skulle göra att fler användare skulle surfa på pornografiska sidor på Internet. Samtidigt skulle det bli möjligt för användare att göra sina deklARATIONER i avskildhet på biblioteket (Informant A:5).

3.1.5 Inköp och gallring

På bibliotek 1 har man inte låtit sig påverkas negativt av Patriot act när det gäller inköp och gallring av litteratur. Chefen för bibliotek 1 berättar att de till och med köpt in fler böcker som handlar om islam och kriget⁶. ”Well, the patrons wanted more information about Islam. And so... and there's more being published, so there's a lot more that we're buying” (Informant A:6). Informant B kan inte riktigt se hur det skulle kunna påverka de ämnesområden som hon har inköpsansvar för. Hon tycker inte att de bör låta Patriot act påverka inköpen heller, de ska bara köpa det de behöver (Informant B:4-5). Bibliotek 2 bryr sig inte om Patriot act vid inköp eller gallring och tycker inte heller att de borde göra det (Informant C:6). Det som främst påverkar inköp är efterfrågan och budget (Informant E:6). I likhet med bibliotek 1 har också bibliotek 3 utökat sina samlingar:

[...] I guess what happened here is that, after 9/11... you know, we beefed up on some materials about Islam and some of the cultures there. [...] We got more information about cultures and issues that we weren't really... we didn't have really good coverage on. I mean, although those things might be subject to concern from the Patriot act... we did not withdraw things... we added new things to the collection about some of those issues.

Informant F:6

I Estabrooks undersökning framkommer att vad som beskrivs av våra informanter också kan anses vara en trend bland majoriteten av USA:s bibliotek. Nästan 89% av biblioteken har köpt in extra material om islam och runt 2/3 av biblioteken har anskaffat material som historiskt eller politiskt hör samman med attentaten den 11/9-2001 (Estabrook, 2003a). Det framgår inte om eller hur mycket Patriot act påverkat bibliotekens inköp i dessa undersökningar.

⁶ Det framgår inte vilket krig informanten hänvisar till. Men författarna antar att det är kriget i Afghanistan och/eller kriget mot terrorismen som avses.

3.1.6 Resolutioner och andra aktiviteter

En majoritet av delstaternas biblioteksföreningar har antagit resolutioner som motsätter sig Patriot act. De flesta bygger på den resolution som antagits av ALA (ALA, 2003d). Dessa resolutioner har ingen laglig kraft utan ska ses som principförklaringar som visar på föreningarnas inställning till lagen. Vad gäller biblioteken i vår undersökning har ett av dem en egen resolution mot Patriot act (Informant F:6). De andra två biblioteken har anslutit sig till resolutioner som antagits av stadsfullmäktige i de samhällen där biblioteken ligger (Informant A:2 & E:8). Informant A menar att resolutionen är en markering och en protest mot Patriot act. Hon tror att ju fler som blir medvetna om Patriot act och dess effekter, desto mer närmar de sig ett slut på lagen (Informant A:2).

Efter att debatten kring Patriot act tagit fart har även en mängd olika förslag till förändringar av lagen lagts fram för kongressen. De flesta syftar till att sätta gränser för hur lagen kan användas men det finns även förslag på hur den skulle kunna utvidgas och stärkas (ALA, 2003f). Den viktigaste av förslagen för att inskränka Patriot act är *Freedom to read protection act of 2003* (Library of Congress, 2003 [H.R. 1157]). Den introducerades av senator Bernie Sanders och stöds av ett antal senatorer och kongressmedlemmar. Syftet med lagförändringen är att tvinga den undersökande myndigheten att visa att det finns en skälig misstanke för undersökningen på bibliotek eller bokhandel. Myndigheten ska även offentliggöra rapporter om hur lagen används för att säkerställa att den inte missbrukas (Library of Congress, 2003). När det gäller utökningen av myndigheternas befogenheter är det viktigaste lagändringsförslaget *Antiterrorism tools enhancement act of 2003* (Library of Congress, 2003 [H.R. 3037]). Förslaget innebär att allt som den amerikanske justitieministern anser vara relevant kan krävas in från vem som helst. Författaren till förslaget vill också att fängelse i upp till fem år ska gälla för den som bryter mot den tystnadsplikt som gäller allt som är relaterat till en undersökning under Patriot act (Library of Congress, 2003).

3.2 Informanternas attityder

Som sagts tidigare görs i detta avsnitt inga tolkningar av informanternas utsagor. Allt som sägs nedan representerar informanternas egna, personliga åsikter.

3.2.1 Informant A

Informant A var först svagt positiv eftersom hon ansåg att lagen kanske behövdes för att myndigheterna skulle kunna göra sitt jobb. När hon senare insåg vad den innebar för biblioteken blev hon bekymrad “[...] on first pass, after 9/11 [...] I thought: Well, maybe that’s not a bad idea. You know, it’ll be a little more forthright or something. And then, when I discovered what it meant to libraries I became concerned” (Informant A:2). Hon poängterar att hennes åsikt inte delas av hela professionen:

You know I think each individual library and librarian has their own opinion. I mean, there are librarians that are saying: Well, good! I hope they catch the people! You know. And I think that that’s fine, but you have to... I mean I hope they catch everybody too, on the other hand I don’t

want peoples rights trampled on. I don't consider myself particularly... a liberal, but I'm against the Patriot act.

Informant A:11

Trots de förändringar som skett tycker hon inte att det blivit svårare för henne att göra sitt jobb, det handlar mest om att sköta det på ett nytt sätt.

[Y]ou have to change the way you're doing business, so that you're not keeping information. But not only the Patriot act, but people... you know we shouldn't be keeping information that we don't need anyway. As far as looking for information or giving out information to patrons, it doesn't make it harder.

Informant A:5-6

På hennes bibliotek är de också så väl förberedda inför ett besök från FBI att inte heller tanken på det oroar speciellt mycket. De verkar redan ha övat in rutinen: Ring till advokaten, samarbeta till en viss gräns, men se till att inte bli inlurad i något (Informant A:6). På frågan om hon tror att användarna undviker att låna vissa böcker svarar hon att hon inte vet men att hon personligen har blivit påverkad.

[W]e were studying a Bernhard Lewis book for my Book-Club and then after that we studied one by, I think /...Ellison.../, I'm blocked on the title, but he was talking about what the United States doesn't know and about other groups and it was getting more into groups that are here in the United States, that are trying to recruit people. And he mentioned some web-sites... and I felt uncomfortable about visiting the web-sites, because of the Patriot act. And I thought: This is really bad! [I]t changed my behavior [...] I don't like the fact that it would make me stop about where I was going to go.

Informant A:4

Generellt anser Informant A att så lite information som möjligt ska sparas "[W]e shouldn't be keeping information that we don't need anyway. [...] It may make the patron more reticent about asking a question" (Informant A:5-6). Hon har inte blivit mer observant på vad människor lånar eller hämtar på nätet.

You know, we don't have a lot of material in this library, that sounds... I mean... we don't have books about how to make guns. I suppose they could get that off the Internet but we wouldn't see that anyway... we, you know, you notice people that are a little spooky, but usually it's just; they're spooky. I don't know that anyone here has... we have problems with patrons but they're... they're nutty! [Laughs] I mean, they're not necessarily terrorists.

Informant A:6

Informant A anser definitivt att Patriot act och bibliotekets uppdrag står i konflikt med varandra. "[I]t comes in conflict any time you're talking about the freedom to read. Because to me that includes, if you're using the word freedom, it means anything you want to read" (Informant A:7). Hon drar också en parallell till den ökande närvaron av system som avsätter elektroniska avtryck, det vill säga att människor lämnar spår när de använder kreditkort och liknande. Detta anser hon vara en potentiellt skrämmande utveckling (Informant A:8). Hon avslutar resonemanget med att påpeka att: "[I]t's a

question of how much privacy you want or feel comfortable with. So, I don't know, I don't think it's... it [the Patriot act] has a capacity to not go away, which is very disturbing" (Informant A:9).

3.2.2 Informant B

Informant B är skarp i sin kritik av lagen "[...] I hate it. Everything from the stupid self-righteous title, The USA Patriot act [...] it's just enough to make you gag, it's horrible really [...]" (Informant B:2). I början, när lagen först introducerades, diskuterades den mycket bland bibliotekarier, men informant B känner att intresset börjar försvinna nu.

[On] any sort of librarian chat-line, that was the subject /.../. Yes it was of great concern, I'd say probably more concern in the library community than probably any other that I'm... aware of. The implication's huge. Massive. But how many libraries have been... have had FBI-people come into them? Very few, I think at this point... which doesn't make anyone particularly comfortable, but what happens is the subject kind of dies down, because it's out of the news, it's not effecting people /.../. So it's not such a /...hot.../ issue anymore, at least that's my opinion.

Informant B:2

Informanten kan inte se att det har fått så stor effekt på användarna ännu heller. Hon har inte upplevt att användarna har slutat låna vissa saker på grund av Patriot act. Hon säger att det skulle kunna vara så, men det är inget hon har hört någon säga (Informant B:2). På frågan om hon anser att biblioteket ska använda filter för sina Internetanslutna datorer svarar hon nej.

That means kids can not do research on breast-cancer, they can't get any sort of sexual health information. A whole host of things are completely blotted out /.../. This idea that less information... promotes... innocence or something like that is just crazy [...]. I don't approve of that at all, because I think it obstructs other information that's important.

Informant B:4

Informant B anser att de inte har samma typ av litteratur nu, som de hade förr. Då hade de mer som FBI troligen skulle kunna reagera på. Som exempel anger hon *The Anarchist Cook-book*, som de inte längre har eftersom den hela tiden blev stulen. Biblioteket har sedan några år tillbaka gett upp om att få behålla en kopia (Informant B:2). Hon tror att situationen är värre för stora bibliotek.

[L]arge libraries they have, you know, many, many Internet-stations and... an incredible variety of books, and we're only allowed to collect... this is a good library for the size that it is, but I would say the more vast a collection is, the more likely it is to have offensive materials[...]. And probably there are libraries at Berkeley who absolutely insisted that they always have a copy of the Anarchist Cook-book. Whereas we just let it go, because people quit asking for it.

Informant B:5

Hon menar att det finns en klar konflikt mellan Patriot act och bibliotekets uppdrag. "Open access to a broad variety of materials and it makes it intimidating that someone could question your access of certain materials. [...] That's definitely contrary to... the

library's mission" (Informant B:5). Informant B är bekymrad över att det faktum att om en rättighet blir beskuren kan detta leda till att andra fri- och rättigheter i samhället också inskränks. "I think the... the general American view is that you start impinging on rights and liberties and you... it just progresses after that. That it isn't something that will go away [...]. You see it start in one area and it goes out into others" (Informant B:5). Hon kan inte minnas att någonting annat har haft en liknande effekt på biblioteket som Patriot act. "Nothing quite as threatening, I don't think... in terms of hitting at the basic premise for the library, that it's free, open access to... to information. No, I don't think there's been anything quite like that" (Informant B:6). *Library Code of Ethics* och *Library Bill of Rights* är mycket viktiga för informanten i biblioteksarbetet.

I think it's highly important, it's absolutely critical to the functioning... the functioning of libraries. [...] I think people try to be... here try to be really good about that, you don't chit-chat about what somebody just checked out. Or... you don't use someone's information on the screen... to telephone them about... about something.

Informant B:7

Hon anser också att resten av personalen, inklusive medlemmarna i Bibliotekets vänner, lever upp till vad som sägs i de två dokumenten (Informant B:7). Informanten tror att när väl myndigheterna inser att bibliotekens register och databaser inte är någon guldgruva för terroristinformation så kommer undersökningarna att avta. "I think that they are discovering maybe that there's not that much information available, in that sense. Not that... it's not that damning, you know. It's pretty tame stuff..." (Informant B:6).

3.2.3 Informant C

Informant C:s personliga uppfattning är att Patriot act är skrämmande på flera olika sätt.

I think it's a very scary thing. A very scary thing. [T]here are two things about it that bother me, one is that it is written so broadly, that it can allow... kind of, what we call fishing expeditions, you know? [...] They don't have to have a lot of evidence that somebody's doing something... [...] And the other part of it is the secretiveness part of it. And the fact that if they come here, for example and take one of our computers away, we're not allowed to tell anybody [...].

Informant C:2-3

Informant C menar att människorna som bor i samhället där Bibliotek 2 ligger är väldigt medvetna och intresserade av vad som händer omkring dem. Redan tidigt gjorde de klart att de inte tyckte om Patriot act.

This community is very aware of things that are going on and it's one of the very first in the state... [...] one of the first municipalities in the state to actually pass an official objection. They had... At a town council meeting actually, passed a formal announcement that they... didn't want to abide by the Patriot act, I mean, they /...sort of.../ have to, but they made it clear they didn't want to [...].

Informant C:3

Hon oroar sig ändå att användarna inte intresserar sig tillräckligt mycket. De är generellt oroliga för vad Patriot act innebär, men de förstår inte riktigt vad det får för implikationer för biblioteket. Hon menar därför att det är viktigt för bibliotekarierna att informera användarna om vad bibliotekets syfte är för att de bättre ska förstå.

I mean, they think of the library... as a safe place... if they're, if they're using the library pretty much for just recreational reading, they don't think about it as a place for other kinds of information, where someone could be looking up, you know something that... might raise an eyebrow, you know, how to make a bomb or something. [A]s librarians we really need to do a better job of educating the public about what the purpose of the library is and why we're here and why this is an /...important.../ issue. I really think we don't do enough to make that clear. We're not just here... for someone to get the latest best-selling books, although they can, but that's not really our primary reason for existing.

Informant C:4

Hon berättar vidare att bibliotek 2 ingår i ett större bibliotekssystem. Alla bibliotek i systemet delar inte hennes bedömning av hur viktigt det är att vidta åtgärder i förebyggande syfte. Som hon säger i citatet nedan vill hon egentligen inte spara någon information alls eftersom det då inte finns någonting att lämna ut. Detta har lett till att det blivit en del samarbetsproblem och kompromisser mellan systemets olika ingående bibliotek.

[T]here were some disagreement with some of the City Libraries wanting to keep information longer than the County Library wanted to. [...] I think some librarians take this a lot more seriously than others, you know. I would like to keep nothing, because then nobody can ask me for it... and... and then there are other librarians who think: 'Oh well, it's not that big a deal and it's not going to happen and we really... we'd like to have this information because it helps us, you know, if there's a problem down the road.' So, with that kind of disagreement, you have to compromise.

Informant C:3

Informanten vill inte införa några regler som begränsar användarna på något sätt eller som skrämmer dem till att inte vilja söka information fritt. Dessutom anser hon att lagen är ett definitivt hot mot människors rättigheter.

[T]he Patriot act is not a good thing... and I don't want to be intimidated by it and I don't want to see other people intimidated by it. So, I don't want us to do anything... sort of before the fact... that would limit anything that our patrons can do. [...] I think the Patriot act is a real threat to people's rights. So, I won't do anything that I don't have to do to support it.

Informant C:5

Informanten vet inte hur hon skulle göra om hon försattes i en situation där hon skulle känna att det var nödvändigt att rapportera en användare. Det skulle, menar hon, bero till största del på vad hon faktiskt såg användaren göra. Men hon understryker att hon inte anser det vara hennes jobb att agera polis på biblioteket.

I don't know what I would do. It would depend a lot on what I was seeing and... perhaps what else I knew about the person involved. I really don't know, it would be a very hard decision to make,

because I don't... I don't see it as part of my role to report on... my neighbors or people I see... in the library or people I work with [...].

Informant C:6

Alla bibliotekets anställda har klart för sig vad de ska göra om FBI kommer och begär ut information. Informant C menar att Patriot act egentligen inte förändrar något, för redan innan lagen introducerades hade de en policy att lämna ut uppgifter om myndigheterna kom med en subpoena eller en warrant. Enda skillnaden nu är egentligen att de nu vet att myndigheterna inte nödvändigtvis har några bevis.

[I]f any police-officer, the FBI or anybody came with any sort of warrant or subpoena, we've been told to comply and this is really no different, even though we know that... that they may not have any proof to back it up, if they have a warrant that says you have to turn over all your computers or you have to turn over all your circulation-records, we are supposed to comply with that. The alternative is to be arrested and they'd still get what they wanted, so, there's not much point.

Informant C:6

Bibliotekets uppdrag är enligt informanten att tillhandahålla fri information och därmed står uppdraget i konflikt med Patriot act: "[...] I think public libraries in the United States in general feel that their mission is to be... a free source of information, free in the sense that we don't charge people for it and also that it's... open, it's freely available" (Informant C:6-7). Hon slår också fast att de etiska reglerna är mycket viktiga: "I don't think we could do what we do, the way we do it without those things [...]" (Informant C:9).

3.2.4 Informant D

Informant D har själv under sin utbildning skrivit ett arbete om Patriot act, hennes kunskaper i ämnet är därför stora. Hon har stora betänkligheter kring lagen (Informant D:1). Hon menar att lagen har tvingat bibliotekspersonalen att se på verksamheten på ett nytt sätt. "We just looked at things differently. [O]ur priorities, you know, are different now from what they were six months ago or a year ago. And the priority now has to be protecting people's privacy" (Informant D:3). Hon upplever också att användarna är oroliga över utvecklingen. "People have felt worried and expressed concern about it. [...] They've asked whether or not their privacy rights can be protected in the library. Whether or not...people would have access to... to know what they have checked out of the library" (Informant D:1). På frågan om hon tycker att Patriot act har gjort det svårare för henne att göra sitt jobb svarar informant D:

In terms of peoples concerns yes. I think... Our patrons have known where we stood sort of. That we've always... had their right to read foremost in our minds and protection of their privacy foremost in our minds and we still do. [...] I feel I have a real problem with it. Personally I feel... I have strong feelings about it.

Informant D:3

Informant D är en av de personer på bibliotek 2 som varit ansvarig för att se över arbetsrutinerna efter Patriot acts införande. Bibliotekets översyn av arbetsrutiner gjorde att de upptäckte ett problem med bibliotekssystemets mjukvara.

[W]e discovered that our library software was doing something we didn't know it was doing. It was hanging on to the last patron automatically. We didn't realize it was. It was doing it indefinitely until someone else checked the item out. So conceivably, forever, you know. So if you know how to manipulate the database to create a list for instance.... you could easily do that to find out... what... items a person had checked out if they were the last patron on those items.

Informant D:2

För att kunna bilda oss en uppfattning om varför bibliotekarierna tyckte att lagen var så skadlig för just biblioteken, frågade vi om de tyckte att Patriot act stod i direkt motsättning till bibliotekets uppdrag. Informant D svarade då: ”Oh yes. I most definitely think so. Absolutely. [...] The library's mission is to provide access to materials for people and to protect their privacy and their right to read. And so... I see it as a conflict with the Patriot” (Informant D:3). Informant D tyckte också att *Library Code of Ethics* och *Library Bill of Rights* nödvändigt i utförandet av hennes arbete. ”It's extremely... extremely important to me. It's important to me in how I do my job and what I believe about what I'm doing. And what I think a library is and should be. On a scale from one to ten it's a ten” Informant B:4). Hon verkar ändå ha ett visst hopp om att Patriot act så småningom kommer försvinna, men att de måste kämpa för det.

I think that... things fluctuate you know. I think that... things get more restricted and less restricted and that way. I'm very hopeful that things will change. [...] I think it's important to take a stand. [...] And for the library just to restate what our mission is and our purpose. [...] I think you have to let people know... how you feel in order to stop it. Because otherwise... /...it never stops.../.

Informant D:4

I slutet av intervjun, när vi hade ställt alla våra förberedda frågor, undrade vi om hon hade något att tillägga och hon säger då: “...It makes me very sad, I guess that's the only thing I'd say. Maybe that's... more than anything else, it makes me sad [...]” (Informant D:5).

3.2.5 Informant E

Informant E har jobbat med en informationssida om Patriot act till bibliotekets hemsida och känner sig därför någorlunda insatt i lagen. ”I've tried to stay informed about it since it's so important and it has an impact on us... you know, on libraries” (Informant E:1). Hennes personliga uppfattning om lagen är att den är skrämmande och överklig.

It's scary. [...] Parts of it feel kind of remote to me. And parts of it feel... scary. It's hard for... I've always worked in smaller libraries, so it's hard to imagine an FBI agent walking through the door, you know. We're just... we're a smaller community. But... it makes you think about that happening.

Informant E:2

Hon tycker det är viktigt att informera användarna om vad Patriot act innebär, men hon upplever det inte som att de är speciellt oroliga. Reaktionen har inte varit lika kraftig som hon trodde den skulle bli.

[W]hen it first came out and when it was... something that we were initially dealing with... we were thinking we would get a lot of inquiries... I have to be honest and say that at most... I've had less than a handful. I mean, it just really stands out if somebody were to say something. Most people... they come here for a specific thing and don't... you know, engage too much in the philosophy of what we're doing for them. They want a homework... a book for a homework assignment or a book about quilting. It's very rarely I have a patron mention it.

Informant E:2

Informanten tycker inte att Patriot act har gjort det svårare för henne att göra sitt jobb, mest på grund av att hennes arbetsuppgifter som referensbibliotekarie inte påverkas speciellt av lagen (Informant E:6). Trots att hon inte anser att Patriot act berör just hennes arbetsuppgifter speciellt, har hon fått sätta sig in i den procedur som gäller om FBI kommer.

[I]f a request were made, we have to verify first that the person making the request is a government official. That requires seeing identification. And more than that, even if someone were to hand you a card we're supposed to call the... I think I have it in my rolodex... the FBI has a field office in San Francisco... to verify that. And then we also immediately notify... your immediate Branch Manager who as I understand it in turn notify the Library Director.

Informant E:7

Eftersom informanten är referensbibliotekarie är hennes primära uppgift att besvara referensfrågor. Hon tycker det är viktigt att användarna känner sig trygga på biblioteket och känner att de kan fråga henne vad som helst. Därför anser hon att Patriot act står i direkt konflikt med bibliotekets uppdrag.

Oh I think it's a tremendous conflict, yeah. Because... I think that... our ethic is to... you know, provide information without judgment and... find access to all information and... to make that experience... kind of protect the... the... the patrons... confidentiality. [...] I just don't ever want a patron to feel they can't come in and ask any question. You know... that they're... or that after they leave I'm going to make a comment about it or register it and I don't, you know.

Informant E:7-8

Hon går så långt att hon jämför bibliotekarier med läkare och advokater:

I think of our profession, I mean we're like... doctors and lawyers, you know. You have a personal condition and you come to us for assistance. And you know you can come to us and we're not going to... blabber or talk about it. We're going to respect your privacy. And this act is kind of... is saying we're not going to respect your privacy.

Informant E:8

Library Code of Ethics och *Library Bill of Rights* spelar också en stor roll för henne i yrkesrollen. "It's everything, it's everything. If it's not, then what I'm doing would feel kind of hollow and I don't know... I've... I've always felt sad that we don't get respect

as a profession for that” (Informant E:10). Hon tror också att Patriot act kanske kommer påverka användarna på så sätt att de i framtiden kommer tveka att använda bibliotekets tjänster: ”They don’t realize, you know, you can ask anything and I’ll do my best to find it for you. And what I think the Patriot act might do is... have a chilling effect on that. Make people hesitant to ask...” (Informant E:7). Även om informanten ogillar lagen kan hon förstå varför den tillkom och hon har förhoppningar om att den förr eller senare kommer försvinna.

I understand where it came from, and I still do because you know... September 11th changed everything in this country. It changed a lot. So... But I think it will go. It will certainly be modified, I hope. Sometimes I think it will be sooner because there are... you know... there has been legislation introduced already, to make those changes. I don’t know, maybe it will be after... a period of time. [...] I don’t think people feel that... it’s real. It hasn’t touched many lives that they know of. You know what I mean? There isn’t that consciousness of it. [...] Librarians are concerned. People who would have to give up information are concerned. But... you know. It’s taken... it’s been in act now for... so long. It’s taken so long for there to even be a response to it. But I don’t think it’s going to last. I think it will... change, go away.

Informant E:8-9

När vi frågade om hon trodde att pressen skulle öka att lämna över material till myndigheterna svarade informant E: ”[...] I don’t think so. But I didn’t think I’d ever see this.” Hon drog också paralleller till 50-talets jakt på kommunister.

You know, in my lifetime I didn’t think I would see something... that is... kind of equivalent to what I imagined in the fifties was when they had loyalty oaths and things like... that was kind of scary and chilling. But I would hope not. You know, I would hope that there won’t be... anything more than that. But... again I don’t know... I never... you don’t... learn never to say never. It’s just a very strange world we live in.

Informant E:9

3.2.6 Informant F

Som chef för ett stort bibliotek har informant F varit tvungen att sätta sig in i vad Patriot act innebär, men har också haft möjlighet att konsultera bibliotekets jurist. ”I know quite a bit about it. [...] I consider how it impacts my library, but it’s also complicated enough, so that... you know, if I ever had a request, which I haven’t had, you know, I would certainly would want to get our attorney’s advice on it [...]” (Informant F:2). Informanten är kritisk inte bara till själva lagen, men också till det sätt som den tillkom.

I think it’s very over-broad. [...] I think the entire act was passed in kind of a rush [...] legislators didn’t have enough time to reflect on it [...] I think it’s maybe overstepping whatever good information might come out of it. So, I don’t support it. We’ve supported legislation that would modify the Patriot act, particularly the provisions about libraries and bookstores.

Informant F:2-3

Hon menar att bibliotekarier i vissa delar av landet möjligen fortfarande diskuterar om Patriot act är bra eller dålig. I Bay Area har de däremot bestämt sig för att lagen inte är bra och försöker begränsa dess inverkningar på biblioteken.

[I]t's more or less accepted that, well, that's not a good thing. [...] We're not really debating the merits of it, we're just figuring out how can we try and change it. [H]ow do we manage our service so that the material we collect on our users is as limited as possible?

Informant F:3

Informant F får sällan en chans att träffa några användare eftersom hennes tjänst enbart är administrativ. De tillfällen det inträffar är när de har offentliga möten på biblioteket. Vid ett sådant möte våren 2003 framkom från en användare oro över att låna vissa böcker på grund av Patriot act.

[W]e had a meeting of some gay and lesbian teens trying to work on how we could meet their information-needs better. And during this little panel-discussion, a young teen who was identifying herself as a lesbian said: 'I'm not going to check out books anymore, because I don't know who's going to find out' [...] that was really startling to me.

Informant F:4

Informanten menar dock att hon inte har några bevis för att folk verkligen har ändrat sina lånevanor och det är egentligen inget hon tror har inträffat (Informant F:4). Hon tror att det kan ha att göra med att de på bibliotek 3 har varit noga med att informera sina användare om Patriot act. Informanten känner att de har användarnas förtroende. "I think, because we've been pretty strong and articulate in the local newspapers, that we don't support it I think people have confidence that, you know, we're going to do everything we can to... protect their confidentiality" (Informant F:4). De har nyligen installerat utlåningsapparater på biblioteket och det tror hon också har en effekt så att användarna känner sig tryggare.

I think... that the self-check equipment, that libraries are implementing is really, really helpful towards the privacy-issue, because it allows the user to just really, you know, be able to deal with the materials they're checking out themselves. Because when you think of these privacy-issues, although your library-staff, you know, one of our key-orientations is that, you know, you... you don't... you don't do anything with the information you have about what people are checking out. But when people check out books there's that other person across the desk that sees it all the time. So, I think the Express... we call it Express-check-out, is really helpful in the privacy issues.

Informant F:5-6

Library Code of Ethics och *Library Bill of Rights* är något hon värdesätter både personligen och i arbetet. "It helps support actions that I might take in relation to the Patriot act. I mean, it's not something I whip out all the time, but we have adopted it as a standard and a guideline. So, it's good background for what we're doing" (Informant F:8). På frågan om hon tycker att Patriot act går emot bibliotekets uppdrag, eftersom vem som helst ska kunna gå till biblioteket för all slags information, svarar hon:

The library... in my mind is really... the University of the People. And anybody, at any age, any interest-level, any subject-interest should be able to come here and find what they need or get assistance finding what they need from other libraries or databases or whatever. So, the fact that the Patriot act supports, with very little viable proof, you know, sharing of the information of how

people are using these tax-supported resources, I think, is definitely in conflict with our mission. I think it is.

Informant F:7

Inför framtiden har informanten vissa förhoppningar om att lagen kommer försvinna, men att det kanske krävs en ny president för att det ska hända.

[T]here seems to be an ever growing concern in congress, that maybe they did act to hastily, that it would be amended. I mean, my hope is that the Patriot act, but particularly relating to libraries and bookstores, is going to be amended. [...] I think it's going to continue, as long as we have a Bush-administration in the White House, I don't think it's going to change.

Informant F:7

3.3 Informanternas syn på konsekvenserna

Vi ställde frågan: ”What do you think the long-term consequences will be?” till alla våra informanter. Bibliotekarierna kan sedan delas upp i två grupper efter hur de har svarat. Dels de som huvudsakligen ser positiva och dels de som huvudsakligen ser negativa konsekvenser. Två av bibliotekarierna kan se att biblioteken och bibliotekarierna redan nu har fått mer uppmärksamhet än tidigare, vilket de ser som positivt.

One of the long... well, at least the short-term consequences is that I think libraries are being focused on, which is good. [...] And it's brought attention to librarians, which is good also. I think it may help our profession in the long run. And I think it's been positive attention that's come to libraries and I think that's always good. So... I don't know, my feeling is, perhaps at the end of this administration, it will be changed. [...] If the administration is in for another four years, I think we're stuck with the Patriot act for another four years. I don't know, other than that.

Informant A:9

Även om informant F inte kan se Patriot act som något positivt i sig, märker hon att lagen påverkat människors uppfattning om bibliotekarier på ett positivt sätt. Patriot act har också gjort att biblioteken fått mer uppmärksamhet och att människor eventuellt inte tar biblioteken lika mycket för givna längre.

[L]ibrarians were being known as, you know, people that give children porn and all that, which is just so... so off-base, but it's just the media spinning a story and the Patriot act comes along and all of a sudden we have a positive story that we can tell, that we're protecting, you know, individuals freedoms and privacy. [...] It's not a good thing, but I think it has reinforced the positive role that libraries are playing in our society (Informant F:5). [...] I think it's really brought to light the value and the critical role that libraries play, so to that extent... I don't want to say it's helped us, but... it brought us into... it's made people realize that they value us. When often they just take us for granted.

Informant F:8

Informant F ser också fler konsekvenser längre fram. ” I do think that eventually the pendulum will swing back and legislation like the Patriot act will either be amended or may, you know, just be... no longer be in effect” (Informant F:8).

Informant B är mer negativ i sin syn på konsekvenserna och tror att det finns en risk att folk vänjer sig vid tanken på att Patriot act finns. ”[T]hat people get comfortable with the fact that it exists” (Informant B:6). Informant C tror också att det finns en risk att folk vänjer sig vid lagen.

[B]ecause people adjust to just about anything they have to and they, you know if there start to become laws like that, that invade our privacy, even more than what’s been true in the past, people will adjust to that and they’ll just... they’ll just find a way to live with it.

Informant C:8

Men informant C är kluven. Hon kan samtidigt se att lagen kan få positiva konsekvenser.

My hope is that it will raise people’s awareness of the importance of privacy and confidentiality. I mean, I see that... you know, one of the positive things that can happen is that it might make people more aware of the information that’s available about them. And where it’s available /...about them.../. You know, when you go check out a book at the library, there’s a trail... and people will begin to be a little bit more careful with their information.

Informant C:8

Informant E är inne på samma sak. ”I don’t know. [...] I kind of hope that... people will be... more aware of... look... what computers mean as far as record keeping [...]. I don’t think people realize that, you know, how computers can track and retain information” (Informant E:9). Informant D har förhoppningar om att lagen kommer försvinna så småningom, men hon är mindre hoppfull om dess konsekvenser: ”I guess it depends on how long... we have it. I don’t see good long-term consequences... I worry that... people will suffer a loss in terms of their feeling safe to use the library” (Informant D:4).

Med detta avslutas resultatredovisningen. Vi kommer senare i diskussionen att återkomma till hur våra informanters utsagor kan tolkas och relateras till svenska förhållanden.

4 Svenska förhållanden

I detta kapitel kommer vi ta upp information som är relevant för förståelsen av hur det amerikanska materialet kan relateras till svenska förhållanden.

4.1 Lagar

Det är *Sekretesslagen* (SFS 1980:100) som reglerar vilken information som är belagd med sekretess på biblioteket. Det är också den som reglerar i vilka fall sekretessen kan brytas och information föras över till tredje part. Vi kommer nedan helt kort att försöka belysa hur lagen ser ut. I *Sekretesslagens* 9 kapitel 22§ heter det:

Sekretess gäller i biblioteksverksamhet för uppgift i register om enskilda lån, reservation eller annan form av beställning, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den som uppgiften rör eller någon honom närstående lider skada eller men. I fråga om uppgift i allmän handling gäller sekretessen i högst tjugo år.

SFS 1980:100

Biblioteket får alltså inte lämna ut ovan nämnda information om sina användare. Den som trots allt gör det blir straffansvarig i enlighet med *Brottsbalken* 20 kapitel 1§:

Den som bryter mot sekretessen riskerar böter eller fängelse i högst två år. Den som uppsåtligt eller av oaktsamhet vid myndighetsutövning genom handling eller underlåtenhet åsidosätter vad som gäller för uppgiften skall dömas för tjänstefel till böter eller fängelse i högst två år.

SFS 1962:700

Om brottet dessutom betecknas som grovt kan det ge upp till sex års fängelse (SFS 1962:700). Men sekretessen på biblioteken är trots detta inte absolut. I *Sekretesslagen* 14 kap 2§ finns bestämmelser om begränsningar i sekretessen. Där står bland annat:

Sekretess hindrar inte att uppgift som angår misstanke om brott lämnas till åklagarmyndighet, polismyndighet eller annan myndighet som har att ingripa mot brottet, om fängelse är föreskrivet för brottet och detta kan antas föranleda annan påföljd än böter.

SFS 1980:100

Med andra ord kan alltså polis, åklagare eller någon annan myndighet som bedriver en undersökning kräva ut information från biblioteket om dess användare. Den informationen inkluderar naturligtvis låne- och Internetvanor. I Sverige går inte frågor av denna typ till avgörande i domstol utan det är den undersökande myndigheten (polis, åklagare eller annan) som beslutar i det enskilda fallet. Den enda inskränkningen i den

undersökande myndighetens befogenheter är att brottets påföljd ska kunna antas bli annan än böter. Likaså kan anställda på biblioteket på eget bevåg lämna över uppgifter till en undersökande myndighet på samma premisser (SFS 1980:100).

När man diskuterar lagar som påverkar biblioteksarbetet måste man naturligtvis ta upp *Bibliotekslagen*. Det finns dock ingenting i *Bibliotekslagen* som är relevant för uppsatsens ämne. Vad som regleras i lagen är saker som att det skall finnas bibliotek i varje kommun, att dessa bibliotek ska vara avgiftsfria utom i fall som explicit nämns i lagen samt att exempelvis alla högskolor skall ha högskolebibliotek. Den tar varken upp etiska riktlinjer för biblioteken eller de som arbetar på dem. Inte heller omnämns användarnas integritet (SFS 1996:1596). Kritik har framförts att lagen skulle vara för intetsägande. Den talar till exempel om att det ska finnas ett folkbibliotek i varje kommun, men den säger ingenting om att dessa bibliotek ska skötas av utbildade bibliotekarier (Häggström, 2002).

4.2 SÄPO och svenska bibliotek

Under 2002 kom en mängd utredningar från Säkerhetstjänstkommissionen⁷. Kommissionen hade fått i uppdrag att utreda hur svenska myndigheter, främst SÄPO, övervakat olika kategorier av människor (Säkerhetstjänstkommissionen, 2002). Det rörde sig bland annat om kommunister, fredsaktivister, högerextremister och FNL-aktivister för att bara nämna några grupper (Hjort, 2002; Säkerhetstjänstkommissionen, 2002; Wallberg, 2002). Vid en snabb genomgång av utredningarna framkom att bibliotek varit föremål för undersökningar åtminstone tre gånger. Den första gången gäller en undersökning 1965 av Carlbergiska stiftelsen. Stiftelsen hade startats av C. E. Carlberg som var en övertygad nazist. Stiftelsen hade som uppgift att förvalta den stora boksamling med nazistisk litteratur som Carlberg samlat ihop. Under husrannsakan i stiftelsens lokaler hittades bland annat ett låneregister över bibliotekets användare. Detta register användes senare för att inkalla människor till förhör enbart baserat på det faktum att de lånat litteratur på stiftelsens bibliotek (Wallberg, 2002:78-79).

De två andra tillfällena gäller två möten som Europeiska arbetarpartiet (EAP) höll i Göteborgs stadsbibliotek i april och oktober 1984. EAP är ett parti med såväl trotskistiska och kommunistiska som högerextrema värderingar och har också gjort sig kända för synnerligen grova personangrepp, bland annat på Olof Palme under 1980-talet. För övrigt har partiet aldrig fått mer än några hundra röster i ett riksdagsval (Hjort, 2002:267-280). Partiet har i perioder varit föremål för spaning från SÄPO:s sida. Både mötet i april och i oktober på Göteborgs stadsbibliotek var övervakade av SÄPO (Hjort, 2002:282 & Säkerhetstjänstkommissionen, 2002:339).

⁷ För en komplett lista över Säkerhetstjänstkommissionens utredningar se: http://justitie.regeringen.se/propositionermm/sou/sou_02.htm

Några andra kopplingar mellan svensk polis eller underrättelsetjänst och svenska bibliotek har vi inte hittat. På grund av tidsbrist har vi avgränsat oss till att använda de resultat som Säkerhetstjänstkommissionen lagt fram under 2002.

4.3 Svensk Biblioteksörening

Svensk Biblioteksörening är en ideell förening med 2800 enskilda och 530 institutionella medlemmar. De arbetar för att det i Sverige ska finnas ett bibliotekssystem med hög standard. I föreningens stadgar räknar de upp ett antal mål med verksamheten. De har även en handlingsplan för hur dessa mål ska uppfyllas. Tre av verksamhetsmålen har mer relevans för denna uppsats än de andra. De är:

- Verka för att den svenska bibliotekslagen tillämpas och främja dess utveckling (Svensk Biblioteksörening, 2003).

De tänker sig att detta mål ska uppfyllas genom att påverka riksdag och regering. De vill också se efter hur bland andra kommuner efterlever lagen och öka medvetenheten för biblioteken hos allmänheten (Svensk Biblioteksörening, u.å.).

- Tydliggöra bibliotekens roll i den demokratiska processen och värna yttrandefriheten (Svensk Biblioteksörening, 2003).

Biblioteksöreningen riktar sig till riksdag, regering, kommuner och myndigheter när det gäller att tydliggöra bibliotekens betydelse för demokratin. Även massmedia ska informeras om bibliotekens demokratiska roll. Ett annat sätt att nå detta andra mål är att de stödjer organisationer som värnar om demokrati och yttrandefrihet (Svensk Biblioteksörening, u.å.).

- Främja vetenskaplig och samhällelig informationsförsörjning (Svensk Biblioteksörening, 2003).

Det tredje målet som vi valt att ta upp uppfylls genom att informera kommun, landsting och myndigheter om bibliotekens roll i samhällsinformationen. Ett annat sätt de anger att uppnå målet är att ”föreningens kurser och nätverk stärker bibliotekens möjligheter att utveckla informationsförsörjningen”. Det är också tänkt att föreningen ska arbeta aktivt med upphovsrättsfrågor (Svensk Biblioteksörening, u.å.).

Svensk Biblioteksöreningens verksamhetsmål skiljer sig alltså inte speciellt mycket från den amerikanska biblioteksöreningens verksamhetsmål.

4.4 Bibliotekarieförbundet

Bibliotekarieförbundet är en av fackförbundet DIK:s underavdelningar. BF har 5 900 medlemmar och är därmed den förening för bibliotekarier som har flest anslutna medlemmar. Eftersom BF är en del av ett större fackförbund arbetar de främst med saker

som påverkar bibliotekariers arbetssituation. Det handlar bland annat om att skapa en gynnsam löneutveckling, vidga arbetsmarknaden för bibliotekarier och att vara en länk mellan utbildning och arbetsmarknad. De säger också att de arbetar för att ”bilda opinion kring betydelsen av bibliotekariers och informatikers yrkesinsatser” (DIK, u.å. (a)).

4.5 Svenska etiska riktlinjer

De enda etiska riktlinjer som gäller för svenska bibliotekarier finns hos Bibliotekarieförbundet. De yrkesetiska riktlinjerna består av sju punkter. De handlar bland annat om att bibliotekarien ska arbeta för att bibliotekets tjänster ska vara mångsidiga, välorganiserade, av hög kvalitet och lättillgängliga. Bibliotekarien ska tillgängliggöra kulturarvet, vara professionell i sin yrkesroll och på ett opartiskt sätt arbeta för att förverkliga verksamhetens mål. Två av punkterna har större relevans för denna uppsats än de andra. Det gäller punkt två och tre: ”Bibliotekarien skall värna om de demokratiska värdena” och ”Bibliotekarien skall bemöta sina användare med respekt och omdöme, opartiskt och jämlikt. Den enskildes rätt till integritet skall skyddas såväl vad gäller personliga förhållanden och erhållen information, som lånat material” (DIK, u.å. (b)).

Vi tycker det är anmärkningsvärt att Svensk Biblioteksförning inte har några etiska riktlinjer på sin hemsida. Svensk Biblioteksförning har gett ut en folder som heter ”Svensk Biblioteksförnings rekommendationer för referens- och informationsarbete” (Svensk Biblioteksförning, 2002), men den berör bara referensarbete och inte yrket som helhet.

4.5.1 Synpunkter på svenska etiska riktlinjer

Trots att det finns etiska riktlinjer för bibliotekarier upplever vi att medvetenheten kring dem är liten hos bibliotekarier. Detta är också något som Eva Forsberg och Kirsi Peltonen tar upp i sin magisteruppsats *Internetetik på bibliotek* (2002). Uppsatsen tar främst upp problematiken kring Internetanvändning, men de har funnit att medvetenheten kring bibliotekarieförbundets yrkesetiska riktlinjer är liten (Forsberg & Peltonen, 2002:52). Forsberg och Peltonen menar att bibliotekarier ”besitter en etisk kod som de har tillägnat sig genom både sin livserfarenhet och genom erfarenhet i sin yrkesutövning [...]. Denna etiska kod varierar från person till person beroende på dennes bakgrund” (Forsberg & Peltonen, 2002).

Bristen på medvetenheten kring etiska riktlinjer i Sverige är också något som diskuterats av Britt Marie Häggström (2002), som är ordförande i DIK:s förbundsstyrelse. Diskussioner om etiska regler har förts vid några tillfällen, men aldrig speciellt ingående eftersom andra saker ansetts viktigare vid de tidpunkterna. Häggström anser att etiska riktlinjer för bibliotekarier skulle hjälpa till att höja bibliotekarieryrkets status. ”When code of ethics are made conscious and formulated it means that the profession as a whole widens its capabilities. The members become more skilful, more professional and trustworthy” (Häggström, 2002).

En annan magisteruppsats, *Etik på bibliotek*, beskriver dels att medvetenheten är låg, dels att bibliotekarierna inte känner något behov av etiska riktlinjer speciellt utformade för bibliotekaryrket. Karin Byström och Jeanin Larsson, som skrivit uppsatsen, menar att syftet med yrkesetik är dels att ”skydda allmänheten från missbruk av professionellt monopol genom att reglera yrkesutövarnas verksamhet”, dels att visa att yrkesgruppen är ansvarskännande (Byström & Larsson, 1997:15). Några av de situationer författarna tar upp där etiska överväganden kan komma ifråga är i mötet med låntagare, vid medieinköp och i situationer då bibliotekarien av en eller annan anledning kan tänka sig att tänja på bibliotekets regler. Byström & Larsson fann i sin kvalitativa intervjuundersökning att deras informanter i allmänhet kände till DIK:s yrkesetiska riktlinjer, men att inte alla tyckte att de var nödvändiga. De flesta tyckte att det inte fanns några situationer som var speciellt ”bibliotekariska”, utan att de situationer som uppstod var generella för alla serviceyrken. Någon av deras informanter tyckte att etiska riktlinjer var något som borde bestämmas på den enskilda arbetsplatsen (Byström & Larsson, 1997:49-50). I allmänhet hade deras informanter dålig insikt i vad som var etiska ställningstaganden i deras arbetssituation. Etiska diskussioner förekom på biblioteken, oftast i anknytning till bemötandefrågor. En gemensam policy var av en del önskvärd för att bibliotekarier ska ha ett likartat bemötande mot bibliotekets användare. Diskussioner om etik förekom också för att hitta lösningar på problem. Det framkom att tystnadsplikten var viktig för informanterna (Byström & Larsson, 1997).

4.6 Svenska bibliotek

Enligt datainspektionen ska uppgifter om ett lån raderas när en bok lämnas tillbaka till biblioteket (Datainspektionen, 1997). Detta är också den uppfattning vi fått om hur det i allmänhet fungerar på svenska bibliotek. Vad vi har kunnat finna, är det inte många svenska bibliotek som på sina hemsidor informerar om vilka uppgifter biblioteket lagrar om en person eller hur länge uppgifter om ett lån sparas. Exempel på bibliotek som trots allt har information på sina hemsidor om användarsekretess är Lunds och Umeås stadsbibliotek. Stadsbiblioteket i Lund informerar om vilka uppgifter deras låntagarregister innehåller och även att uppgifter om ett lån försvinner när en bok lämnas tillbaka (Lunds Stadsbibliotek, 2003). Umeå stadsbibliotek går ett steg längre och informerar även om hur sekretesslagen gäller biblioteken och vilka regler de själva satt upp för tystnadsplikt och skydd av användares integritet (Umeå stadsbibliotek, 2003).

5 Diskussion

5.1 Användarsekretess

Under resultatredovisningen har vi sett hur central användarsekretessen är för våra informanter. Flera av citaten speglar deras övertygelse om att användarsekretess är en fundamental del av biblioteksverksamheten. Under bearbetningen av vårt material har vi kommit att förstå hur viktiga etiska riktlinjer och användarsekretess är för både användare och bibliotekspersonal. Om vi inte ansåg att användarsekretessen var så viktig hade naturligtvis det faktum att den inte alltid respekteras eller tas på allvar av alla aktörer i samhället inte varit så allvarligt. Men egentligen, vad spelar det för roll att FBI, SÄPO eller grannen vet vad du gör på biblioteket? Om du inte har gjort något fel har du inget att dölja. Bara den med mörka avsikter söker mörkret och varför ska vi skydda dem?

5.1.1 Varför är användarsekretess viktig?

Som vi visade i teoriavsnittet är användarsekretess viktigt ur ett epistemologiskt perspektiv. För att mängden kunskap ska öka måste människor ha tillgång till information. Om tillgången till information begränsas kommer mängden kunskap som en följd att bli mindre. Eftersom, vilket vi visat tidigare, en dålig eller obefintlig användarsekretess leder till ett ändrat informationsbeteende där vissa informationsbehov riskerar att inte tillfredställas är det epistemologiskt sett ett dåligt alternativ. Mindre användarsekretess leder helt enkelt till mindre kunskap. Mindre kunskap är epistemologiskt sett alltid något dåligt.

Men det finns fler anledningar till att användarsekretessen är viktig. En är demokratiaspekten. Information, eller rättare sagt tillgången till information är viktig för att ett demokratiskt styrelseskick ska fungera (Dahl, 1999:245-247). Det kommer bland annat till uttryck både i den svenska regeringsformen (SFS 1974:152) och den amerikanska konstitutionens första tillägg (Legal Information Institute, 2003). Ett sätt som tillgängligheten till information kan minska på, är om människor blir rädda för att söka efter den. Om personen är rädd att det faktum att han eller hon är intresserad av ett speciellt ämne eller en speciell titel kan göra att personen blir misstänkt i något avseende kommer chansen att personen söker den typen av information att minska. Inte heller kommer människor att söka vad de själva betraktar som känslig information om de tror att bibliotekarier sprider informationen vidare. För den som bor i ett mindre samhälle där bibliotekets personal och dess användare till stor del känner varandra kan det upplevas

som besvärande om det kan misstänkas att användares informationsbehov blir allmänt kända. Exempel på sådana informationsbehov kan vara uppgifter om fysiologiska eller psykologiska sjukdomar, ungdomar som söker sexualupplysning etc. Vad en person uppfattar som känsligt är naturligtvis oerhört individuellt och ingen kan sitta till doms över andras upplevda behov av integritet och sekretess.

Om människor väljer att inte tillfredställa sina informationsbehov, exempelvis på grund av en konstruerad eller faktisk brist på användarsekretess, får detta alltså allvarliga följder. Det betyder nämligen att medborgarna blir mindre välinformerade och har mindre kunskaper än de skulle haft om de inte varit rädda och därmed haft friare tillgång till information. Detta är oerhört allvarligt. Ett demokratiskt styrelseskick bygger på välinformerade medborgare som fritt kan söka information. Om människor därför hindras att söka information kommer som ett resultat demokratin att fungera sämre eftersom möjligheten för medborgarna att fatta välinformerade beslut minskar (Dahl, 1999:245-247). Man kan alltså säga att en bristande användarsekretess leder till minskad kunskap vilket på sikt är ett hot mot demokratin.

5.1.2 Varför är det viktigt att berätta om användarsekretess?

Användarsekretess eller överhuvudtaget riktlinjer som berättar för anställda på biblioteket hur de ska handla i olika situationer är viktiga, som vi visat ovan. Men det är också viktigt att de som använder sig av biblioteket får reda på hur detta regelverk eller dessa riktlinjer ser ut. För att användarna ska känna sig trygga måste de känna till att biblioteket kommer att handskas med deras uppgifter på ett säkert sätt. Om biblioteket då slår fast att de kommer att handla på ett visst sätt och förbinder sig att följa en uppsättning regler så ökar chansen att användarna ska känna tilltro till biblioteket som institution. Detta naturligtvis under förutsättning att användarna inte redan känner en djup misstro mot biblioteket. Om så är fallet hjälper inte regler för uppförande eftersom ingen då tror att de ska följas i praktiken. Med andra ord är användarsekretess eller etiska regler redan till hälften förfelade om de inte kommuniceras ut till dem de berör mest – användarna.

5.2 Förändringar

När vi började uppsatsarbetet trodde vi att det skulle ha skett stora förändringar i de amerikanska bibliotekens arbetsrutiner. Anledningen till detta var de diskussioner på bland annat diskussionsforumet *Library Underground* och Estabrooks undersökningar (Estabrook, 2002, 2003a, 2003b, *Library Underground*, u.å.) som vi tagit del av. Som läsaren redan uppmärksammat i kapitlet *Tillståndet på tre kaliforniska bibliotek* var så inte fallet. Inga större, mer genomgripande förändringar har gjorts på de tre biblioteken annat än införandet av Library Online för att boka dator på biblioteket. En förändring som åtminstone till större delen motiveras av en vilja att förbättra arbetsmiljön för de biblioteksanställda snarare än för att värna användarnas integritet. I detta kapitel kommer vi att jämföra de förändringar som våra informanter pekar på med vad som framkommer i enkätundersökningarna som gjorts vid University of Illinois (Estabrook, 2002, 2003a, 2003b).

5.2.1 Jämförelse med Estabrooks undersökningar

Den största, mest avgörande skillnaden mellan Estabrooks undersökning och författarnas är vad som framkommer om de olika bibliotekens syfte med sina förändringar. I författarnas undersökning är alla informanterna överens om att det viktigaste är att skydda användarnas integritet. Som informant D säger ”the priority now has to be protecting peoples privacy” (Informant D:3). Detta genomsyrar alla intervjuer och tas som självklart av informanterna. De problem informanterna ser är praktiska. Hur mycket användarinformation behövs för att verksamheten ska fungera? Hur får vi mjukvarutillverkaren att förändra sitt program så att ingenting sparas? Den typen av frågor var viktiga för våra informanter. För våra informanter var det självklart att användarnas integritet går före myndigheternas önskan att undersöka användarnas låne- och Internetvanor.

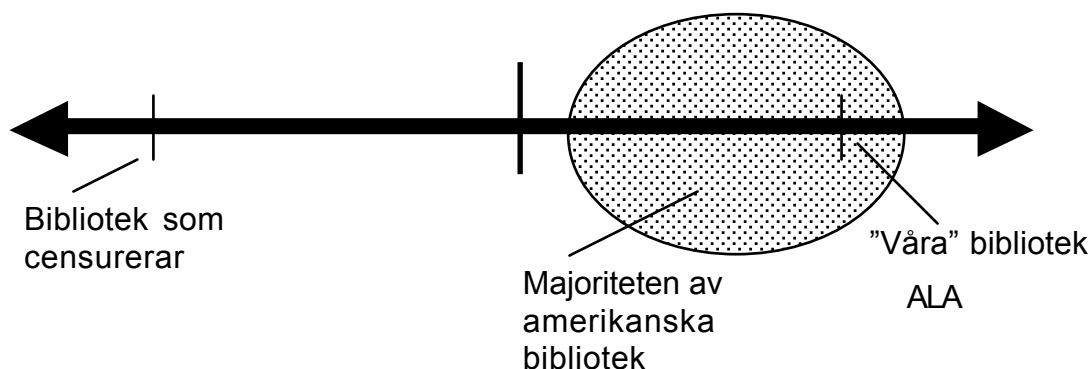
5.2.1.1 Polarisering

Hos Estabrook är bilden som väntat mycket mer splittrad eftersom den behandlar bibliotek av olika storlekar från alla delar av USA. Samtidigt som över 40% av biblioteken har börjat kräva legitimation av sina användare om de vill använda Internetdatorer så har nästan 15% slutat kräva samma sak. Samma trend går igen i svaren på andra frågor. 33.5% av biblioteken har börjat övervaka vad användarna gör vid datorerna samtidigt som 34.1% av biblioteken installerat programvara som förhindrar övervakning av datoranvändarna. Bägge typerna av åtgärder har sitt upphov i attackerna den 11/9 men har fundamentalt motsatt syfte. Vad som framkommit skulle kunna tolkas som en polarisering i den amerikanska biblioteksvärlden. Den ena polen (till höger i figur 1) har som mål att med alla medel skydda sina användare mot myndigheter (eller andra) som vill undersöka deras biblioteksanvändning. Den andra polen (till vänster i figur 1) prioriterar jakten på terrorister och upprätthållandet av den allmänna säkerheten i samhället. I figuren har vi lagt in var vi anser att biblioteken vi besökte befinner sig på denna skala samt var vi, med ledning av Estabrooks undersökningar, anser att majoriteten av de amerikanska biblioteken befinner sig. De censurerande biblioteken återfinns till vänster i figuren.

Figur 1.

Säkerhet för samhället

Säkerhet för individen

Eftersom de har olika mål kommer de också av naturliga skäl att införa olika regler på sina respektive bibliotek. Detta är en process som bara är i sin omedelbara början och de flesta bibliotek kan antas försöka balansera kraven som ställs av de olika aktörerna. En fråga i den sista av Estabrooks undersökningar är om biblioteket frivilligt samarbetat med FBI när de fått en förfrågan. Den frågan kan sägas markera den tydligaste skiljelinjen mellan de två polerna. Det är alltså inte en hypotetisk fråga, utan man frågar efter hur biblioteket handlat i ett konkret fall. Intressant att notera är att biblioteket är i sin fulla rätt att neka en sådan informell förfrågan. Frågan som ställs är alltså: Har biblioteket samarbetat frivilligt eller har man nekat och krävt en subpoena för att lämna ut uppgifterna? Svaret är att hälften av biblioteken har samarbetat och hälften nekat! Det finns en grundläggande värderingsskillnad mellan biblioteken som får sitt tydligaste uttryck i denna fråga. Det handlar om vems behov som ska prioriteras? Användarnas behov av sekretess eller myndigheternas behov av underrättelsematerial? Om antagandet att biblioteken i USA blir alltmer polariserade stämmer leder detta till ett par intressanta iakttagelser. Den första är att de bibliotek som ingår i författarnas undersökning placerar sig långt ut i den del av spektrat av åsikter där användarnas integritet är långt viktigare än myndigheternas vilja att undersöka dem. Som framgått av resultatredovisningen är detta det absolut viktigaste för de tre biblioteken och den bärande tanken bakom allt förändringsarbete som trots allt gjorts. Den andra iakttagelsen är att de åsikter i frågan som ALA företräder (och som får sitt tydligaste uttryck i de etiska riktlinjerna som ALA antagit) inte stöds av eller delas av mer än en del av biblioteken i USA. ALA har, som vi visat, tagit ställning på ett väldigt tydligt sätt för användarnas integritet. Så stark är organisationens övertygelse att de stödjer en rättsprocess för att utmana lagstiftningen och om möjligt få bort den (ALA, 2003c). Men det är inte nödvändigtvis så att de har alla bibliotek med sig i detta. Vi vill inte spekulera i storleksfördelningen mellan de olika åsikterna, vilken som är i majoritet eller med hur mycket. Men faktum kvarstår, den klyfta som vi pekat på ovan existerar.

5.2.1.2 Muntliga förfrågningar kontra subpoena

En annan fråga som uppstår hos den som läser enkätsvaren, är varför så många som 83% av gångerna som myndigheterna begärde ut information var det genom muntliga förfrågningar, utan att ha skaffat en subpoena? Utan en subpoena kan bibliotekarierna i de flesta stater neka att lämna ut uppgifterna. Varför tar FBI risken att få gå tomhänt från biblioteket? Vi har två teorier som vi tror kan vara möjliga förklaringar. Den första förklaringen är att det ett enklare sätt att få tillgång till information. En subpoena kräver trots allt att myndigheten övertygar en domstol, låt vara att det är en domstol med lägre krav på misstanke och dessutom hemliga förhandlingar. Om bibliotekarierna samarbetar utan en subpoena slipper den undersökande myndigheten den omvägen. Det behövs inte några hållbara skäl eller misstankar för undersökningarna och de kan göra undersökningar baserade på rena chansningar eller vaga gissningar. Förklaring nummer två är att bibliotekarierna trots allt bryter användarsekretessen på myndighetens begäran. Hälften av myndigheternas muntliga förfrågningar där de vill att bibliotekarierna frivilligt ska bryta användarsekretessen ger faktiskt resultat. Bibliotekarierna samarbetar, myndigheten får de uppgifter de anser sig behöva. Skulle sedan bibliotekarierna vara

obstinata återstår alltid möjligheten att vända sig till FISA-domstolen för att begära en subpoena.

5.2.1.3 Censur och rapportering

Få bibliotek har trots allt gått till ytterligheter i sin önskan att skydda samhället mot terroristhot. Men vissa undantag finns, exempelvis de 1.3% av biblioteken som frivilligt rensat bort material från sina hyllor eftersom de ansett att den innehåller information som kan hjälpa terrorister. 1.3% motsvarar ungefär 19 stycken bibliotek vilket kan anses vara ett så litet antal att det är utan betydelse. Vi tycker inte att det är så. Tanken att biblioteket ska censurera sina samlingar är lika främmande för oss som för våra informanter. Det reser dessutom en mängd frågor. Vilka saker är det som de aktuella biblioteken rensat ut? Material som kan anses hjälpa terrorister är ett ganska brett begrepp som skulle kunna innefatta både psykologi (Vilka typer av attentat ger störst psykologisk effekt?), kemi (Vilka ämnen är giftiga/behövs för att tillverka bomber?) och etnologi (Hur smälter man in i det amerikanska samhället?). Estabrooks undersökning ger inga svar på vad det är som rensats ut, det är något vi bara kan spekulera om. En annan del av undersökningen ger också upphov till frågor kring samma tema. 4.1% av de tillfrågade biblioteken i den sista av Estabrooks undersökningar säger att personal på biblioteket frivilligt anmält användare till polisen eller FBI eftersom de misstänkt dem för att vara terrorister. På c:a 60 bibliotek har alltså personalen anmält användare som misstänkta terrorister till myndigheterna (polis eller FBI). Varför? Återigen får vi ingen ledning av enkäten utan kan bara spekulera. Berodde det på de böcker de lånade? Hemsidor de besökte? Betedde de sig som terrorister? Vilket skälet än var för att anmäla dem betyder det att det finns ett konkret hot från biblioteket riktat mot användarna som lyder: Om du lånar fel material, tittar på fel hemsidor eller uppför dig på fel sätt kan du bli anmäld för terrorism! Ett starkare incitament för att undvika biblioteket som informationsresurs kan knappast tänkas. Att anmäla sina användare på grund av deras informationsbeteende var någonting som våra informanter aldrig kunde tänka sig att göra. Informant C är den enda som inte kategoriskt tar avstånd från detta. Hon säger under intervjun att hon inte vet hur hon skulle göra om hon försattes i en situation där hon skulle se någonting som hon upplevde som hotande på det sättet. Men hon säger samtidigt att hon inte anser att det är hennes jobb att rapportera vad hennes grannar eller arbetskamrater eller för den delen biblioteksanvändare gör.

5.2.1.4 Library Online eller övervakning

En majoritet av biblioteken i Estabrooks undersökning har, som vi pekade på tidigare, börjat kräva legitimation av sina användare för att de ska få tillgång till datorerna. Detta kan tänkas vara en följd av att även biblioteken i Estabrooks undersökning har infört Library Online. Om det är Library Online som är orsaken eller att biblioteken i efterhand vill kunna undersöka vem som surfat på vilken sida går tyvärr inte att utläsa ur undersökningen

5.3 Attityder

En av de saker vi har velat få fram i den här uppsatsen är vad bibliotekarierna på de undersökta biblioteken har för åsikter om Patriot act. Vi är medvetna om att de bibliotekarier vi talat med kan ha åsikter som avviker från bibliotekarier i andra delar av USA. Vi har också pekat på det faktum att den amerikanska västkusten och Bay Area specifikt anses vara en mer liberal del av landet. Som vi har sett i avsnittet *Informanternas attityder* överväger de negativa åsikterna om Patriot act. Ingen av de bibliotekarier vi talat med tycker att det är rätt att FBI utan större svårighet ska kunna kräva ut information från biblioteken. Gemensamt för alla våra informanter är att de tycker Patriot act står i direkt konflikt med bibliotekets uppdrag. Informant C sammanfattar vad hon anser vara bibliotekets uppdrag på följande sätt: "I think public libraries in the United States in general feel that their mission is to be... a free source of information, free in the sense that we don't charge people for it and also that it's... open, it's freely available" (Informant C:6). Informant F beskriver biblioteket som "the University of the People" där vem som helst ska kunna hitta den information de vill ha (Informant F:7). Alla våra informanter har också påpekat att deras *Library Code of Ethics* och *Library Bill of Rights* är absolut nödvändiga för att de ska kunna utföra det jobb de gör, på det sätt de gör det. Förutom de negativa åsikterna fanns det hos en av informanterna en påtaglig rädsla för lagen. Den fick sitt tydligaste uttryck i de saker som tyvärr inte kommer fram i text eller bandinspelningar, kroppsspråket. Informant D tyckte hela situationen var obehaglig och ville att alla inspelningar av henne skulle förstöras efter vi var klara med uppsatsen.

5.3.1 Mycket prat och lite handling på biblioteken

Med tanke på hur upprörda bibliotekarierna var över Patriot act, blev vi lite förvånade att inte mer görs för att försöka stoppa lagen eller att det förekommer mer högljudda protester. I princip alla stater i USA har antagit resolutioner mot Patriot act (ALA, 2003f) och det har lämnats in ett antal förslag till lagändringar (ALA, 2003c). På det enskilda bibliotekets nivå händer dock inte mycket. Den aktivitet som våra informanter berättat om handlar främst om att informera användarna om vad Patriot act innebär för dem (Informant B:2-3). Men också se till att den information som FBI får tag på ifall de skulle besöka biblioteket blir så begränsad som möjligt (Informant D:2, F:3). De bibliotek vi varit i kontakt med har alla lagt ut information på sin hemsida om Patriot act. I ett fall rör det sig om bibliotekets resolution mot Patriot act (Appendix C), ett av biblioteken har lagt ut en FAQ (Frequently Asked Questions) om Patriot act, medan det sista biblioteket hänvisar till ALA:s information om Patriot act.

Vid våra besök på biblioteken upplevde vi inte att det fanns mycket information på anslagstavlor eller liknande. Något som till en del motsägs av informanternas uttalanden i avsnitt 3.1.1. Vi vet inte om biblioteken har haft mer information om Patriot act tidigare. De kan ha dragit ner på den verksamheten allteftersom intresset hos användarna avtagit. Detta är dock något som vi inte kunnat belägga. Det verkar dock som att bibliotekarierna ser sin roll som enbart informerande. De högljudda protesterna och aktiviteter för att förhindra Patriot acts effekter överlåter de till andra, främst ALA och ACLU. Varför det inte görs mer från bibliotekariernas sida för att stoppa eller begränsa effekterna av

Patriot act kan vi bara spekulera om. Kanske tycker de att det är något som bäst sköts av en större organisation. Kanske tror de att det är meningslöst att försöka få regeringen att ändra på en lag. Kanske har de helt enkelt nog med det dagliga arbetet på biblioteket.

5.4 Konsekvenser

5.4.1 Positiva konsekvenser

Som vi visat i avsnittet *Tillståndet på tre kaliforniska bibliotek* finns det bland våra informanter två stycken som är avgjort mer positiva till situationen än de andra intervjuade, informanterna A och F. De var mer positiva när det gäller de långsiktiga konsekvenserna av Patriot act. De har också större förhoppningar att det ska uppkomma positiva följder av lagen samt att den slutligen kommer att försvinna. De tre anställda däremot är mer uppgivna och/eller pessimistiska inför situationen. Vi vet inte om detta kan ha något samband med det faktum Informanterna A och F båda är chefer på sina respektive bibliotek. Möjligen kan de i och med detta skaffa sig en större överblick över situationen än de andra informanterna. Mer vill vi inte spekulera i detta eftersom storleken på intervjugruppen inte var tillräckligt stor för att några säkra samband ska kunna ses. En uppfattning som återfinns i informantgruppen är det faktum att hela debatten kring Patriot act och biblioteken har satt biblioteken och bibliotekarierna i fokus under en period. Informant F menar, som vi sett, att professionen har skiftat sida i det allmänna medvetandet i USA. Från att ha varit en kår som associerades med att sprida porr till underåriga har man nu kommit att bli förkämparna i kampen för konstitutionella rättigheter. Ett symptom på det ändrade klimatet kan hittas i Michael Moores bok *Stupid White Men* där han berättar att det var amerikanska bibliotekarier som tvingade HarperCollins att publicera boken genom massiva protester, trots att förlaget hade bestämt sig för att förstöra hela upplagan (Moore, 2002:xi-xviii). En förhoppning som uttrycks av informanterna är att uppmärksamheten ska innebära att biblioteket ska uppskattas för de värderingar som de anser sig stå för. De hoppas också att intresset från allmänhetens och medias sida ska resultera i att fler blir medvetna om vilken viktig roll biblioteket spelar i samhället.

5.4.2 Negativa konsekvenser

5.4.2.1 Otrygghet

Den allvarligaste negativa konsekvensen som våra informanter pekar på är den ökande otrygghet som kan bli följden av Patriot act. Speciellt Informant D framhåller otryggheten som en konsekvens av Patriot act (Informant D:4). Informant E tror också att Patriot act kan ha den effekten. Hon tror också att människor, på grund av otryggheten, kanske inte vågar ställa de frågor de vill. Som referensbibliotekarie är detta något som hon känner starkt för. Hon vill att användarna ska känna sig så trygga på biblioteket och speciellt i referenssituationen, att de känner att de kan ställa vilka frågor som helst till bibliotekarien. Men, säger hon, kanske kommer de i framtiden att tveka inför känsliga frågor (Informant E:7).

5.4.2.2 Att medborgarna vänjer sig vid övervakningen.

Under intervjuerna framkom att de intervjuade bibliotekarierna inte visste om att bland annat sektion 215 av Patriot act, som är den del av lagen som berör biblioteken, automatiskt kommer att försvinna 31 december 2005 (Appendix B). Den enda av de intervjuade som kände till detta var Informant C (Informant C:7). Bland de övriga uttryckte istället två stycken förhoppningar om att det ska ske modifieringar i lagen så att den inte längre ska vara tillämpbar på bibliotek (Informant E:8, F:7). Sammanfattningsvis verkade inga av de intervjuade ha några konkreta framtidsplaner för hur hoten mot användarsekretessen ska mötas.

5.4.3 Våra slutsatser om konsekvenser

Detta avsnitt tar upp våra tolkningar av vad Patriot act kan komma att få för konsekvenser på de tre bibliotek vi besökte.

5.4.3.1 Information

Genom att på sina respektive hemsidor på ett föredömligt tydligt sätt redovisa exakt vilken information som sparas, varför och hur länge den sparas (Appendix E) hjälper man användaren att fatta ett informerat beslut om huruvida han eller hon vill använda sig av biblioteket som informationsresurs. Att kommunicera ut denna information till användarna skapar också trygghet hos dessa. Om de har frågor eller undringar kan de lätt hitta information om detta. Det förtroende, som vi tidigare visat är så oerhört viktigt för att biblioteket ska kunna fungera som en plats där information och kunskap förmedlas, upprätthålls självklart också genom en sådan åtgärd. För bibliotekarien i sin yrkesroll kan det också fungera som en trygghetsskapande åtgärd. Alla anställda vet vilka regler som gäller och vet var de ska hitta svaret på eventuella frågor från användarna. Det faktum att biblioteket dessutom talar med en röst, det vill säga att en användare inte riskerar att få två olika svar om han eller hon frågar två olika bibliotekarier, ska inte heller underskattas i relation till det nödvändiga förtroendet mellan bibliotekarie och användare, som nämnts tidigare.

5.4.3.2 Användarsekretess

Alla informanterna var överens om hur viktigt det var att skydda användarnas integritet och de var också var ense om att *Library Code of Ethics* och *Library Bill of Rights* var fundamentalt viktiga dokument för deras yrkesutövning. Dessa uppfattningar såg likadana ut såväl hos den ännu inte färdiga bibliotekariestudenten på ett av de mindre biblioteken som hos bibliotekschefen på det större stadsbiblioteket. Tillsammans gör detta att vi inte tror att det kommer att ske några förändringar i riktning mot att användarsekretessen (frivilligt) kommer att komprometteras eller nedprioriteras på de tre biblioteken.

5.4.3.3 Användarnas informationsvanor

När det kommer till användarnas informationsvanor på de tre biblioteken är det svårare att uttala sig. Konsekvenserna är svåra att analysera utan att ha tillgång till en undersökning av hur användarna själva ser på situationen. Vissa allmänna slutsatser kan dock dras utifrån de intervjuer som gjordes med bibliotekarierna. Majoriteten av våra

informanter hade inte uppfattningen att någon medvetet undvek att låna eller efterfråga någon speciell titel. De hade inte heller känslan av att någon användare undvek något särskilt ämne. Detta är självklart en subjektiv bedömning och ska inte tas som intäkt för att inte trots allt vissa användare ändrat sina vanor. Som vi sett tidigare i uppsatsen valde Informant A att inte söka viss information eftersom det kändes otryggt att besöka vissa hemsidor. Hon nämner också explicit Patriot act som grunden till att hon inte kände att hon kunde besöka dessa nätsidor (Informant A:4). Om detta återspeglar hur användarna generellt ser på informationssökning på biblioteket går naturligtvis inte att uttala sig om. Men som Informant A själv säger under intervjun anser hon sig vara mer bekymrad över Patriot act än de flesta (Informant A:4). En tolkning kan alltså vara att eftersom hon är mer bekymrad över Patriot act än genomsnittet är det detta som gör att hon inte sökte informationen. Andra, mindre bekymrade människor, skulle kanske inte känna sig hindrade i sin sökning. Det är också så hon själv tolkar situationen.

The people who are concerned about it [Patriot act] certainly are interested in what it means to them and are outraged. The other group, that just says: Oh, they're not going to be interested in me, don't seem to be concerned.

Informant A:4

Om konsekvenserna kan vi sammanfattningsvis säga att vi uppfattar att de tre biblioteken nu är på rätt väg. De har bra och lättåtkomlig information om hur biblioteken hanterar användaruppgifter och hur användarsekretessen fungerar i olika situationer. Detta tror vi är den bästa strategin för att behålla användarnas förtroende. Därmed bör de negativa konsekvenserna kunna begränsas.

5.4.4 Diskussion kring uppfattningen av lagen

Som vi redan tidigare sett har inte biblioteken samma uppfattning om lagen som FBI och Department of Justice. Biblioteken ser Patriot act som ett hot mot deras verksamhet där användarna riskerar att få sina läsvanor granskade av FBI. Samtidigt säger Attorney General John Ashcroft att Department of Justice och FBI inte är intresserade av vad det amerikanska folket har för läsvanor. Ingen av aktörerna ljuger om vad lagen innebär, men vi tycker att FBI och Department of Justice bagatelliserar den inverkan lagen har på biblioteken. Vi ser det som att konflikten mellan de två sidorna inträffar därför att deras prioriteringar ligger så långt ifrån varandra. Bibliotekens främsta prioritet är att tillgängliggöra information till sina användare samtidigt som de skyddar användarnas integritet. Department of Justice och FBI säger själva att deras främsta prioritet är att förhindra terroristattentat. Minskad personlig integritet blir en konsekvens av deras metod att uppnå säkerhet för det amerikanska folket. Insynen som FBI får i biblioteken (som de säger att de inte använder) gör att användarsekretessen går förlorad och användarnas integritet äventyras.

En annan sak de båda sidorna är djupt oense om är huruvida FBI har möjlighet att gå in på biblioteken och begära ut information eller inte. Biblioteken säger ja, FBI säger nej. Eller rättare sagt, först säger FBI nej, sedan säger de ja och sedan säger John Ashcroft att de inte bryr sig om folks läsvanor. Frågan som besvaras på FBI:s hemsida gäller om FBI

kan gå in och begära ut information från biblioteken när de vill. På detta svarar de nej, det kan de inte. Vi antar att de menar att det är möjligt, men inte hur eller när de vill. De går vidare med att förklara att det är möjligt för en FBI-agent att få tillstånd till en undersökning från en FISA-domstol. De måste då bevisa att uppgifterna behövs i en pågående utredning. Problemet med FISA-domstolen är att insynen är minimal, ingenting av det som beslutas i domstolen blir offentligt, därför vet man inte exakt hur mycket bevisning som behövs. Oavsett problemen kring FISA blir svaret på frågan JA, det är möjligt för FBI att begära ut information från biblioteket. Det krävs dock lite mer än att bara gå in på biblioteket och kräva att få titta. För biblioteken är det viktiga i sammanhanget att det är möjligt för FBI att undersöka biblioteken. De bryr sig inte lika mycket om hur svårt eller besvärligt det är för FBI att genomföra det. För biblioteken är det principen som gäller. Det är möjligt och därmed är både användarsekretessen och användarnas integritet i farozonen. Attorney General John Ashcroft svar på detta är att Department of Justice inte är intresserade av vad amerikanerna läser. Vi tolkar detta som att de försöker ta udden av det allvarliga i situationen.

Ett problem är att det uppdagats en del oklarheter i uttalanden från Department of Justice och FBI:s sida. Det har bland annat hävdats att Patriot act aldrig kan drabba amerikaner. Det påstås också att Patriot act aldrig använts för att undersöka något bibliotek, som vi sett är detta något det råder delade meningar om. Men som vi såg tidigare i Estabrooks undersökningar är detta inte nödvändigtvis hela sanningen. Av de bibliotek i Estabrooks tredje undersökning som fick ett domstolsutslag på att de var tvungna att lämna ut användarinformation, säger 10.3% att utslaget hänvisade till sektion 215 av Patriot act. I samma undersökning säger 2.6% att det finns frågor i undersökningen som de inte svarar på eftersom lagstiftningen inte tillåter det. Det behövs inte så mycket fantasi för att sätta det påståendet i samband med det meddelandeförbud som innefattas i Patriot act. Det skulle innebära att dessa 2.6% av biblioteken också kan ha fått besök av FBI under Patriot act.

Efter omständigheterna kan man då ha en viss förståelse för att biblioteken inte litar på att Ashcroft är ointresserad av vad amerikanerna läser. Det hade, som vi tidigare sett, inte varit första gången i historien som FBI ägnar sig åt denna typen av verksamhet.

5.5 Sverige

I USA krävs det som visats ovan fortfarande att myndigheten som bedriver en undersökning får ett tillstånd (subpoena) från en domstol för att kunna kräva att få ut uppgifter om användarna på ett bibliotek. Med Patriot act sker detta inför en domstol (FISA) med hemliga förhandlingar, som i praktiken bara gör vad myndigheten kräver av den. Men principen att ett domstolsprövande behövs kvarstår. I Sverige är det den undersökande myndigheten direkt som tar beslutet. Ett beslut som kan överklagas eller prövas först i efterhand. Sekretessen kan brytas för alla brott som kan antas få en annan påföljd än böter, vilket är en både vid och vag definition. Exempelvis torde alla brott som SÄPO utreder kunna antas få andra påföljder än böter. Lika väl som FBI kan använda Patriot act för att jaga potentiella terrorister på amerikanska bibliotek kan SÄPO jaga

dem på svenska bibliotek på samma sätt med existerande svensk lagstiftning. I Sverige behöver man dessutom inte ta omvägen kring en domstol för att få ut uppgifterna.

Vi har kunnat visa att svenska myndigheter (SÄPO) har bedrivit spaning inne på Göteborgs stadsbibliotek vid två tillfällen samt använt sig av ett användarregister från ett privat bibliotek som utgångspunkt för arresteringar vid ett tredje tillfälle. Med andra ord är bibliotek inte skyddade på något sätt, varken från brottslighet eller från (säkerhets)polisens intresse. Dessa tre tillfällen framkom vid en ytlig undersökning baserad på endast nyligen publicerade offentliga undersökningar. Vi vill poängtera att det alltså inte ska betraktas som en komplett lista på polisens förhållanden på svenska bibliotek genom historien.

Alldeles oavsett hur lätt eller svårt det är att få ut uppgifter om användarna på ett bibliotek anser vi att svenska bibliotek behöver öppna ögonen för vad som faktiskt kan hända, även om de inte tror att det kommer hända. Det förs alldeles för få diskussioner om sekretess, integritet, och etik i den svenska biblioteksvärlden. Vi menar inte att USA har den ideala bibliotekssituationen, men det finns en del saker svenska bibliotek kan lära sig av dem.

5.5.1 Biblioteksföreningarna

Om vi bortser ifrån att ALA har 64 000 medlemmar och Svensk Biblioteksförning bara har 2 800, tycker vi att föreningarna liknar varandra, speciellt när det gäller verksamhetsmål. Båda föreningarna vill, som vi sagt tidigare, verka för högsta möjliga kvalitet i bibliotekssammanhang. Båda föreningar talar också om bibliotekens demokratiska roll i samhället. En väsentlig skillnad mellan dem är att ALA talar om användarnas rätt till sekretess, medan Svensk Biblioteksförning inte ens nämner sekretess annat än i samband med referensarbete.

Det begränsade utrymmet har inte möjliggjort ett närmare studium av Svensk Biblioteksförnings historia eller de föreningar som den är sprungen ur. Vi kan därför inte uttala oss om föreningen behövt agera mot myndigheter som försökt få ut uppgifter från biblioteken. Det verkar dock vid ett ytligt studium inte som om det varit vanligt förekommande att myndigheter försökt få ut användaruppgifter från bibliotek i Sverige. I jämförelse med de amerikanska biblioteken, vars historia varit fylld av myndighetsintrång, har de svenska biblioteken varit relativt skyddade. Vi antar därför att Svensk Biblioteksförning kunnat koncentrera sig på andra saker än att kämpa mot myndigheterna, som ALA behövt göra.

Vi inser att det är svårt att jämföra dessa två biblioteksföreningar när den ena är så mycket större och har så mycket mer resurser än den andra. Men faktum är att de säger att de ska göra ungefär samma saker. Vi upplever inte att de gör det.

5.5.2 Etiska riktlinjer

Som vi tidigare påpekat finns det etiska riktlinjer för bibliotekarier. Vår uppfattning är dock att medvetenheten om etiska riktlinjer, sekretess och integritetstänkande bland svenska bibliotekarier är låg om vi jämför med de amerikanska bibliotekarier vi intervjuat. Denna uppfattning baserar vi på det faktum att de förs väldigt få diskussioner kring dessa ämnen, men också att det är förhållandevis svårt att få tag i information om detta i Sverige. Även Britt Marie Häggström och Forsberg & Peltonen menar, som vi tidigare sett, att medvetenheten kring etiska frågor är liten hos svenska bibliotekarier. *Library Code of Ethics* och *Library Bill of Rights* är mer eller mindre lag för bibliotekarier i USA, medan vi i Sverige mötts med frågetecken när vi frågat efter etiska riktlinjer för bibliotekarier. Vi får inte känslan av att bibliotekarier i Sverige eller Svensk Biblioteksförning tycker att det är oviktigt med etiska riktlinjer. Förmodligen är det bara så att situationen i Sverige aldrig blivit så akut att frågan fått prioritet över andra frågor på dagordningen.

Vi befarar att det alltför ofta är som Forsberg & Peltonen skriver, att etiska överväganden blir något som bibliotekarien tar ställning till efter eget huvud. Problemet med det blir att person A förmodligen inte tycker att samma saker är viktiga som person B tycker. En bibliotekarie kanske tycker att det är acceptabelt att tala om för en tonårig pojkes mamma vad sonen har för böcker hemma, medan en annan tycker att pojkes integritet är lika viktig som någon annans.

Med etiska riktlinjer blir det enklare för bibliotekarierna att ta beslut. De etiska riktlinjerna blir en handlingsplan för bibliotekarierna att förhålla sig till i svåra situationer. I USA är det tydligt att den långa förekomsten av etiska riktlinjer givit effekt. För de amerikanska bibliotekarier vi intervjuade var *Library Code of Ethics* och *Library Bill of Rights* ständigt aktuella. Det var något de menade var otroligt viktigt för dem i deras arbete och till och med nödvändigt för att de skulle veta hur de skulle agera. Det var också tydligt att våra informanter satte användarna först. Alla förändringar i biblioteket sedan Patriot acts introduktion gjordes med användarnas bästa i åtanke. Vi kan inte uttala oss om hur svenska bibliotekarier ser på användarna eftersom det inte är något som ingått i vår undersökning. Bristen på etiska riktlinjer som föreskriver ett visst förfarande borde dock innebära att bibliotekarier prioriterar olika i olika situationer. Det är ganska naturligt eftersom alla bibliotekarier är inte likadana, de är inte exakta kopior av varandra som tänker likadant i alla situationer. Om därför ingen diskussion förs där varje bibliotekarie tänker igenom sina ställningstaganden, är det svårt att som enskild se de möjliga implikationerna av ett visst handlande. Resultatet för biblioteket som helhet blir ett vingligt kryssande mellan olika ad hoc beslut i olika situationer.

Vad gäller information till användarna om de yrkesetiska riktlinjerna, förekommer det på en del bibliotek. Vi gör här ingen åtskillnad mellan information om yrkesetiska riktlinjer eller information om användarsekretess. För användaren handlar det främst om att kunna besöka biblioteket, låna det man vill låna, söka information på Internet, allt med bibehållen integritet. Om det i slutändan handlar om en lag eller riktlinjer som reglerar bibliotekariernas agerande spelar mindre roll för användaren. Uppenbarligen finns det en

del bibliotek som tycker det är viktigt att informera användarna om yrkesetik och användarsekretess. Vi har, som vi tidigare talat om, funnit en del bibliotek som har sådan information på sina hemsidor. Det är ett sätt för biblioteket att få användaren att känna sig tryggare på biblioteket. Att det finns ett visst intresse för denna typ av information kan man se på Umeås hemsida, där just den sidan om användarsekretess haft över 600 besökare på tio månader.

5.5.3 Förslag på förbättringar

Vi anser att alla Sveriges folkbibliotek borde anta etiska riktlinjer. Bibliotekslagen reglerar förekomsten av bibliotek så att alla kommuner i Sverige har bibliotek. Lagen säger dock ingenting om hur biblioteken ska skötas. Som vi påpekat tidigare tar den svenska bibliotekslagen varken upp etiska riktlinjer för biblioteken eller för de som arbetar på dem. Det har framförts kritik mot bibliotekslagen till exempel för att den säger att det måste finnas folkbibliotek i varje kommun, men att den inte säger att dessa bibliotek ska skötas av bibliotekarier. Vi anser att även om de sköts av bibliotekarier behövs det också etiska riktlinjer som ytterligare säkerställer en jämn och hög kvalitet för svenska bibliotek.

Vi anser inte att alla bibliotek i Sverige nödvändigtvis behöver anta samma etiska riktlinjer, även om det skulle underlätta användarnas förståelse. Men vi tror att etiska riktlinjer skulle tydliggöra, både för biblioteksanställda och användare, vad biblioteket står för och vad dess uppgift är. Det skulle göra bibliotekarier säkrare i sin yrkesroll när de vet hur de ska bemöta olika situationer som kräver snabba beslut baserade på etiska problem. Slutligen skulle det kunna säkerställa det förtroende mellan biblioteket och användaren som vi i teoriavsnittet (kap. 1.2.1.1) visat är så viktigt för kunskaps- och informationsförmedling.

Vi skulle också önska att de lagar som reglerar användarsekretessen och överhuvudtaget den etiska dimensionen av bibliotekaryrket uppmärksammades mer inom biblioteks- och informationsvetenskap.

5.5.4 Scenarion

Vi vill avslutningsvis be läsaren ta ställning till ett antal sekretessproblem. Tänk dig följande scenario:

En man kommer in på biblioteket där du arbetar och sträcker fram ett lånekort till dig. Han undrar vems kortet är. Talar du om det för honom? Förmodligen inte. Är det någon som har tappat sitt lånekort kan du ta hand om det, istället för att berätta för honom vems kortet är. Mannen säger då att han hittat en plånbok utan annat ID än just lånekortet och nu vill han veta vems det är så att han kan lämna tillbaka plånboken. Fortfarande är det antagligen så att du säger nej utan större betänkligheter. Det finns alternativa lösningar (lämna plånboken på biblioteket så ringer vi låntagaren, lämna plånbok och lånekort till polisen osv.) som du kan föreslå.

Tänk dig nu att mannen som kommer in är en uniformerad polis. Han räcker fram ett lånekort och ber dig tala om vems kortet är. Om du säger nej insisterar polismannen på att få reda på personens identitet och säger att du inte har rätt, enligt sekretesslagen, att neka honom informationen. Då är det förmodligen lite svårare att säga nej, men hur ser reglerna ut? Får du tala om det? Vilka rättigheter har låntagaren?

Nu berättar polisen för dig att lånekortet han håller i sin hand är det enda spåret efter utrikesministerns mördare. Mördaren tappade det på brottsplatsen innan han försvann. Om du berättar vems det är kan du lösa brottet. Kanske förhindra att mördaren flyr ut ur landet och på så sätt undkommer straff. Allt du behöver göra är att dra kortet genom läsaren och låta polisen se skärmbilden. Om du fortfarande säger nej anklagar polisen dig för att skydda en brottsling och påpekar att det är straffbart att göra det. Hur reagerar du? Talar polisen sanning? Finns det några riktlinjer på ditt bibliotek för hur du ska hantera polisens begäran? Vet du om det är straffbart att i denna situationen att lämna ut informationen eller om det är straffbart att *inte* lämna ut den? Lämnar du ut informationen? Anser du att du bör göra det?

Låt oss för en sekund anta att du lämnar ut all den information som polisen vill ha. Det handlar trots allt om ett fruktansvärt brott mot landets utrikesminister och du vill inte bli känd i historien som den som möjliggjorde mördarens flykt. Dessutom sa faktiskt polisen att du var tvungen och att det var straffbart att inte göra det. Poliser ljuger väl aldrig.

Men tänk om mördaren inte bara är mördare, utan tjuv också. Lånekortet som tappades på brottsplatsen kommer från en plånbok som stals tidigare på förmiddagen. Resultatet blir att en helt oskyldig person blir anklagad för mordet. Kanske stals plånboken från en person som redan tidigare varit känd hos polisen, en person utan alibi för den aktuella tidpunkten, en person som kommer att tillbringa lång tid i häkte för ett brott han eller hon inte begått.

Scenario två ser ut som följer:

En mamma, som har en son på 13 år, kommer in på biblioteket och säger: ”Jag vet att min son har några böcker hemma, kan du kolla om någon av dem är försenad och i så fall vilken?” Vad gör du? Berättar du vilka böcker som är försenade eller bara att det finns tre försenade böcker men inte titlarna? Egentligen ska sekretesslagen förhindra bibliotekarien från att berätta för mamman vilka böcker sonen har hemma. Men detta är ett fall där vi tror att det lättare ses genom fingrarna. Bibliotekarien kanske känner till mamman och ser inga problem i att berätta för henne vad sonen läser. Dessutom är sonen omyndig, vilket ytterligare försvårar situationen. Mamman är trots allt ansvarig för sonen. Denna typ av situation, som säkert inte är ovanlig, skulle kunna avhjälpas genom tydliga riktlinjer för bibliotekarier. Vi anser att bibliotekarien i detta fallet inte ska berätta något för mamman, eftersom vi anser att sonens integritet är lika viktig, trots att han är omyndig.

Kanske tänkte du berätta vilka böcker det är men när du ser titlarna väljer du att låta bli? Kanske handlade böckerna om barnmisshandel och det gjorde dig misstänksam? Kanske du minns pojken som lånade dem? Brukar han inte ha blåmärken i ansiktet? Verkar han inte märkligt skygg, möter inte din blick som andra barn. Och mamman som står framför dig, verkar hon inte plötsligt stressad, nästan aggressiv i sin förfrågan? Kanske väljer du att inte hjälpa mamman utan istället, informellt över en kopp kaffe i fikarummet, fråga dina kolleger om någon av dem lagt märke till pojken? Du undrar hur man ska bete sig i en sådan situation? Ska man kanske berätta för någon (förutom de åtta kolleger som du nyss invigt) som kan göra något? Någon känner någon som hört något om någonting. Rykten börjar spridas, socialtjänsten börjar utreda saken.

Men. Kanske handlade det om ett specialarbete i skolan. Kanske var mamman försenad till Friskis & Svettis. Kanske resultaten av ryktena, socialtjänstens utredningar och den sociala stigmatiseringen av familjen blir att familjen känner sig tvungen att flytta. Kanske hela familjen får problem av den press det innebär att bli utpekad.

Vi inser att detta inte är scenarion som biblioteksanställda ställs inför varje dag. Men etiska problem kring användarsekretess är viktiga att diskutera innan de behöver tillämpas. Som vi visat ovan krävs det ibland att komplicerade etiska beslut tas snabbt utan att längre överväganden eller diskussioner med kolleger hinns med. Om det då finns utarbetade etiska riktlinjer som är förankrade i organisationen gör det att de anställda kommer att känna en större säkerhet i sin yrkesroll. Det gör också, om riktlinjerna är officiella, att användarna vet och kan ta ställning till om de vill använda bibliotekets olika tjänster.

6 Slutsatser

6.1 Slutsats 1

Det hade inte skett så stora förändringar på biblioteken som vi hade anledning att tro. Alla tre bibliotek hade sett över sina rutiner när det gäller vilken information som sparas om låntagare. Chefen på ett av biblioteken berättade specifikt att de hade kommit fram till att de inte behövde ha användarnas social security number och därför slutat spara på detta. Denna översyn gällde också hur länge information om ett lån skulle sparas efter att en bok lämnats tillbaka. Eftersom det rådde delade meningar om behovet av denna information fick de ofta kompromissa. På alla tre bibliotek gäller att informationen sparas kortare tid nu än innan Patriot act infördes, men enligt några av bibliotekarierna vi talade med sparas informationen fortfarande för länge.

Som en följd av Patriot act har de tre biblioteken också varit tvungna att ha mer information på sina hemsidor. Det gäller både information om Patriot act och information om bibliotekets policy. Biblioteken har också försökt sprida information om Patriot act i sina lokaler.

Biblioteken vi besökte har även antagit och i vissa fall skrivit egna resolutioner som på ett tydligt sätt visar deras ståndpunkt mot Patriot act.

6.2 Slutsats 2

Förändringarna har gjorts för att så långt det är möjligt säkerställa användarsekretessen för användarna. De tre biblioteken skiljer sig inte mellan varandra i detta avseende. Med förändringarna vill man från bibliotekens sida förhindra FBI eller andra myndigheter från att få tag i information om användarna, vilket är ett sätt att säkerställa sekretessen.

6.3 Slutsats 3

Våra informanter är genomgående negativa till Patriot act. De tycker att det är en skrämmande lag som kränker biblioteksanvändares rättigheter. När lagen först introducerades var det ett par av våra informanter som tyckte att Patriot act var något bra. Denna inställning ändrades dock när de insåg vad Patriot act skulle innebära för biblioteken.

Våra informanter tycker att Patriot act står i konflikt med bibliotekets uppdrag, eftersom det kan göra användarna betänksamma om vad de lånar på biblioteket. Bibliotekarierna anser att det är användarnas rättighet att läsa det de själva vill läsa och då är det bibliotekets uppgift att tillgängliggöra det.

Angående Patriot acts vara eller icke vara i framtiden är informanterna osäkra. En del av dem har förhoppningar om att lagen kommer försvinna eller ändras så att den inte längre gäller bibliotek. Andra tror att det beror på om president George W Bush får sitta kvar efter nästa presidentval. Några av bibliotekarierna är rädda för att när människors rättigheter väl börjat dras in så kommer fler och fler av deras rättigheter försvinna.

6.4 Slutsats 4

Informanterna ser till största del enbart negativa konsekvenser av Patriot act. Exempelvis befarar bibliotekarierna att användare kommer att känna en större otrygghet på biblioteket. Användarna vet att det finns en risk, om än liten, att biblioteket tvingas lämna ut uppgifter till FBI. Det enda användarna kan göra för att skydda sig är att inte låna sådant som FBI skulle kunna reagera på.

Våra informanter ser också en risk att användarna vänjer sig vid situationen och accepterar den. Om sedan fler fri- och rättigheter dras in för amerikanska medborgare kommer även de accepteras.

Två av våra informanter ser positiva konsekvenser. Det handlar inte så mycket om Patriot act i sig, utan om den positiva uppmärksamhet som biblioteken fått i debatten. Som en av informanterna säger, har bibliotekarier tidigare inte haft speciellt gott rykte i USA. Detta har förändrats sedan biblioteken och bibliotekarier fått ökad uppmärksamhet i media. Även biblioteken gynnas av denna uppmärksamhet, eftersom fler nu får upp ögonen för vad biblioteken gör och vad de kan användas till. Det kan också göra att människor som redan använder biblioteken inte längre tar dem för givna, som informanterna menar varit fallet tidigare.

6.5 Slutsats 5

På svenska bibliotek gäller sekretessen i 20 år. Bibliotekspersonal får därför inte berätta till exempel vad en användare lånar för böcker eller om några böter finns registrerade. I allmänhet sparas inte heller uppgifter om lån efter det att böcker lämnats tillbaka. Det enda exempelvis polisen skulle kunna se är vad en användare har för böcker hemma just nu.

Svenska myndigheter kan bryta sekretessen för att få ut uppgifter från svenska bibliotek om brottet som utreds kan anses få strängare straff än böter. Polis- och åklagarmyndigheter kan själv ta beslutet om en undersökning ska företas. De behöver inte få tillstånd från en domstol.

Historiskt har vi kunnat påvisa tre tillfällen när svensk polis bedrivit spaning på bibliotek eller använt sig av låneregister i sitt arbete. Vi har inte uppfattningen att detta är något som är vanligt förekommande. Dock har vi inte gjort någon undersökning kring detta.

Som vi visat i diskussionen finns det situationer då reglerna kring användarsekretess inte är glasklara. Vi menar att biblioteken själva kan ta beslut om vilken policy som ska gälla för just deras bibliotek. Vi tycker dock att det vore önskvärt att vi nationellt kommer fram till gemensamma etiska riktlinjer för att undvika tveksamheter kring användarsekretess. Viktigt i sammanhanget, anser vi, är att informera användarna om vilka regler som gäller, oavsett om det är lokala eller nationella riktlinjer.

7 Ordlista

ACLU – American Civil Liberties Union.

ALA – American Library Association.

Attorney General – Justitieminister.

Branch Manager – Filialföreståndare.

CIPA – Children’s Internet Protection Act.

County – Storkommun.

Department of Justice – Justitiedepartementet.

FBI – Federal Bureau of Investigation.

FISA - Foreign Intelligence Surveillance Act.

Social Security Number- USA:s motsvarighet till våra personnummer, som dock inte har med individens födelsedatum att göra.

Subpoena – En skriftlig kallelse eller instämning från en domstol som kräver att en person inställer sig vid en given tidpunkt för att lämna ett vittnesmål under ed om en pågående undersökning eller rättsprocess. Kan också gälla dokument som krävs in på liknande grunder

SÄPO – Säkerhetspolisen.

Warrant – En skriftlig fullmakt som tillåter polis eller annan myndighet att göra exempelvis husrannsakan eller arresteringar

8 Källförteckning

11 september-attackerna. (2003). I: *Nationalencyklopedins Internettjänst, NE.se*.

Lokaliserad den 7 november 2003 på World Wide Web:

http://www.ne.se/jsp/search/article.jsp?i_art_id=491587

Allen, R. E. (ed.). (1990). *The Concise Oxford Dictionary of Current English*. Oxford: Clarendon Press.

Alvesson, M. & Sköldböck, K. (1994). *Tolkning och reflektion: Vetenskapsfilosofi och kvalitativ metod*. Lund: Studentlitteratur.

ACLU (American Civil Liberties Union). (u.å.(a)). *American civil liberties union*.

Lokaliserad den 30 december 2003 på World Wide Web:

<http://www.aclu.org/about/aboutmain.cfm>

ACLU (American Civil Liberties Union). (2003). *Seeking truth from justice. PATRIOT propaganda: The justice department's campaign to mislead the public about the USA Patriot act*. Lokaliserad den 30 december 2003 på World Wide Web:

<http://www.aclu.org/SafeandFree/SafeandFree.cfm?ID=13099&c=207>

ACLU (American Civil Liberties Union). *American civil liberties union : Section 215 FAQ*. Lokaliserad den 30 december 2003 på World Wide Web:

<http://www.aclu.org/Privacy/Privacy.cfm?ID=11054&c=130>

ACLU (American Civil Liberties Union). (u.å.(b)). *American Civil Liberties Union : Surveillance Under the USA PATRIOT Act*. Lokaliserad den 30 december 2003 på World Wide Web: <http://www.aclu.org/SafeandFree/SafeandFree.cfm?ID=12263&c=206>

ACLU (American Civil Liberties Union). (u.å.(c)). *American civil liberties union : USA PATRIOT act*. Lokaliserad den 30 december 2003 på World Wide Web:

<http://www.aclu.org/SafeandFree/SafeandFree.cfm?ID=12126&c=207>

ALA (American Library Association). (2003a, 19. november). *ALA | Code of ethics*.

Lokaliserad den 1 december 2003 på World Wide Web:

<http://www.ala.org/alaorg/oif/ethics.html>

ALA (American Library Association). (2004). *ALA | Home*. Lokaliserad den 5 januari 2004 på World Wide Web: <http://www.ala.org/>

ALA (American Library Association). (2003b, 19. november). *ALA | Library bill of rights*. Lokaliserad den 1 december 2003 på World Wide Web: www.ala.org/work/freedom/lbr.html

ALA (American Library Association). (2003c, 16. oktober). *ALA | Pending legislation on Patriot act*. Lokaliserad den 1 december 2003 på World Wide Web: http://www.ala.org/Template.cfm?Section=Related_Links6&Template=/ContentManagement/ContentDisplay.cfm&ContentID=46741

ALA (American Library Association). (2003d, 2 oktober). *ALA | Resolution on the USA Patriot Act and Related Measures That Infringe on the Rights of Library Users*. Lokaliserad den 6 januari 2004 på World Wide Web: http://www.ala.org/Template.cfm?Section=IF_Resolutions&Template=/ContentManagement/ContentDisplay.cfm&ContentID=11891

ALA (American Library Association). (2003e, 13. augusti). *ALA | The USA Patriot act in the library*. Lokaliserad den 24 september 2003 på World Wide Web: http://www.ala.org/Content/NavigationMenu/Our_Association/Offices/Intellectual_Freedom3/Intellectual_Freedom_Issues/The_USA_Patriot_Act_in_the_Library.htm

ALA (American Library Association). (2003f, utan datum). *ALA | USA Patriot act resolutions*. Lokaliserad den 1 december 2003 på World Wide Web: http://www.ala.org/Content/NavigationMenu/Our_Association/Offices/Intellectual_Freedom3/IF_Groups_and_Committees/State_IFC_Chairs/State_IFC_in_Action/USA_Patriot_Act_Resolutions.htm

Ashcroft, J. (2003a). *Prepared remarks of Attorney General Ashcroft "The proven tactics in the fight against crime" Washington, D.C.* Lokaliserad den 20 november 2003 på World Wide Web: <http://www.usdoj.gov/ag/speeches/2003/091503nationalrestaurant.htm>

Ashcroft, J. (2003b). *09-18-03: Protecting life and liberty*. Lokaliserad den 26 november 2003 på World Wide Web: <http://www.usdoj.gov/ag/speeches/2003/091803memphisremarks.htm>

Bazar, E. (2003, 22 september). *Libraries were focus of dubious Cold War probe. The Sacramento Bee*. Lokaliserad den 20 november 2003 på World Wide Web: <http://www.sacbee.com/content/news/projects/liberty/story/7463162p-8405747c.html>

Beeson, A. & Jaffer, J. (2003). *American civil liberties union : Unpatriotic acts: The FBI's power to rifle through your records and personal belongings without telling you.*

The American Civil Liberties Union. Lokaliserad den 19 november 2003 på World Wide Web: <http://www.aclu.org/SafeandFree/SafeandFree.cfm?ID=13246&c=206>

Byström, K. & Larsson, J. (1997). *Etik på bibliotek: En kvalitativ studie av ett antal folkbibliotekariers yrkesetiska tankar och erfarenheter*. Borås: Högskolan i Borås. [Magisteruppsats i biblioteks- och informationsvetenskap vid institutionen Bibliotekshögskolan; 1997:18]

Chang, N. (2002). *Silencing political dissent*. New York: Seven Stories Press.

Dahl, R. A. (1999). *Demokratin och dess antagonister*. Stockholm: Ordfront.

Datainspektionen. (1997). *Elektroniska spår i kundregister*. [Datainspektionen informerar Nr. 9] Lokaliserad den 9 januari 2004 på World Wide Web: <http://www.datainspektionen.se/pdf/skrifter/nr9.pdf>

Department of Justice. (2003, 21. augusti) *Preserving life & liberty*. Lokaliserad den 20 november 2003 på World Wide Web: http://www.lifeandliberty.gov/subs/u_myths.htm

Department of Justice. (u.å.) *USA PATRIOT act overview*. Lokaliserad den 20 november 2003 på World Wide Web: http://www.lifeandliberty.gov/patriot_overview_pversion.pdf

DIK. (u.å.(a)). *DIK*. [Bibliotekarieförbundet, BF]. Lokaliserad den 12 januari 2004 på World Wide Web: <http://www.dik.se/www/dik/dikwebny.nsf/DIKDefaultDesignUNIDFrameset/A57BD6CDF05334FCC12569E0004DE52D>

DIK. (u.å.(b)). *DIK*. [Bibliotekarieförbundet. Yrkesetik]. Lokaliserad den 29 december 2003 på World Wide Web: <http://www.dik.se/www/dik/dikwebny.nsf/DIKDefaultDesignUNIDFrameset/DC33D542EB1A8E97C1256B48004F87A8>

Estabrook, L.S. (2002). Response of public libraries to the events of September 11, 2001. *Illinois Libraries*, 84 (1). Lokaliserad den 25 september 2003 på World Wide Web: http://www.cyberdriveillinois.com/publications/pdf_publications/illlibrary_v84_n1.pdf

Estabrook, L.S. (2003a). *Public libraries and civil liberties – Questionnaire/public libraries' response to the events of 9/11/2001: One year later*. Library Research Center, Graduate School of Library and Information Science, University of Illinois at Urbana Champaign. Lokaliserad den 11 september 2003 på World Wide Web: <http://alexia.lis.uiuc.edu/gslis/research/finalresults.pdf>

- Estabrook, L.S. (2003b). *Public libraries' response to the events of september 11th*. Library Research Center, Graduate School of Library and Information Science, University of Illinois at Urbana Champaign. Lokaliserad den 11 september 2003 på World Wide Web: <http://www.lis.uiuc.edu/gslis/research/national.pdf>
- Fallis, D. (2004). Epistemic Value Theory and Information Ethics. *Minds and Machines* 14.
- Federal Bureau of Investigation (FBI). (u.å.). *Federal Bureau of Investigation*. [Question: Can the FBI look at your library records any time they want?] Lokaliserad den 20 november 2003 på World Wide Web: <http://www.fbi.gov/page2/library.htm>
- Floridi, L. (2002). What is the philosophy of information? *Metaphilosophy* 33(1/2).
- Foerstel, H. N. (1991). *Surveillance in the stacks: The FBI's Library awareness program*. Westport, CT: Greenwood Press
- Forsberg, E. & Peltonen, K. (2002). *Internetetik på bibliotek*. Borås: Högskolan i Borås. [Magisteruppsats i biblioteks- och informationsvetenskap vid institutionen Bibliotekshögskolan; 2002:8]
- Garoogian, R. (1991). Librarian/Patron Confidentiality: An Ethical Challenge. *Library Trends* 40(2).
- Goldman, A. (2001). *Social Epistemology*. [The Stanford Encyclopedia of Philosophy] Lokaliserad den 6 januari 2004 på World Wide Web: <http://plato.stanford.edu/entries/epistemology-social/>
- Halvorsen, K. (1992). *Samhällsvetenskaplig metod*. Lund: Studentlitteratur.
- Hjort, E. (2002). *Hotet från vänster. Säkerhetstjänsternas övervakning av kommunister, anarkister m.m. 1965-2002*. Rapport från Säkerhetstjänstkommissionen. (SOU 2002:91). Stockholm: Norstedts.
- Hägström, B M. (2002). *Roundabouts to the professional highway. Code of ethics for swedish librarians*. Lokaliserad den 12 januari 2004 på World Wide Web: <http://www.dik.se>
- Legal Information Institute [Cornell Law School]. (2003). *U.S. Constitution - Bill of Rights*. Lokaliserad den 12 januari 2004 på World Wide Web: <http://www.law.cornell.edu/constitution/constitution.billofrights.html#amendmenti>
- Library of Congress. (2003, utan datum). *THOMAS -- U.S. Congress on the Internet*. Lokaliserad den 4 december på World Wide Web: <http://thomas.loc.gov/home/thomas.html>

[För sökning av lag. Skriv in lagens nummer (står inom klammer i texten) i sökrutan.]

Library Underground. (u.å.). [E-postbaserad diskussionslista] Lokaliserad den 12 januari 2004 på World Wide Web: <http://www.topica.com/lists/libraryunderground/>

Lunds stadsbibliotek. (2003). Lunds stadsbibliotek. [FAQ – Vanliga frågor om biblioteket.] Lokaliserad den 9 januari 2004 på World Wide Web: <http://www.folkbibliotek.lund.se/>

McDowell, A. (2002). Trust and information: the role of trust in the social epistemology of information science. *Social Epistemology* 16(1).

Moore, M. (2002). *Stupid white men*. London: Penguin Books.

SFS 1996:1596. (1998). *Bibliotekslagen*. Lokaliserad den 3 december 2003 på World Wide Web: : <http://www.riksdagen.se/debatt/sfst/index.asp>

SFS 1962:700. (1962). *Brottsbalken*. Lokaliserad den 4 december 2003 på World Wide Web: : <http://www.riksdagen.se/debatt/sfst/index.asp>

SFS 1974:152. (2003). *Regeringsformen*. Lokaliserad den 6 december 2003 på World Wide Web: <http://www.riksdagen.se/debatt/sfst/index.asp>

SFS 1980:100. (1992). *Sekretesslagen*. Lokaliserad den 4 december 2003 på World Wide Web: : <http://www.riksdagen.se/debatt/sfst/index.asp>

Svensk Biblioteksförning. (2002). *Svensk Biblioteksförnings rekommendationer för referens- och informationsarbete*. [Folder utgiven av Svensk Biblioteksförning].

Svensk Biblioteksförning. (2003). *Svensk Biblioteksförning*. [Stadgar för Svensk Biblioteksförning.] Lokaliserad den 8 januari 2004 på World Wide Web: <http://www.biblioteksforeningen.org/index.html>

Svensk Biblioteksförning. (u.å.). *Svensk Biblioteksförning*. [Handlingsprogram för Svensk Biblioteksförning.] Lokaliserad den 8 januari 2004 på World Wide Web: <http://www.biblioteksforeningen.org/index.html>

Säkerhetstjänstkommissionen. (2002). *Rikets säkerhet och den personliga integriteten. De svenska säkerhetstjänsternas författningsskyddade verksamhet sedan år 1945*. Rapport från Säkerhetstjänstkommissionen. (SOU 2002:87). Stockholm: Norstedts.

Tennessee Bar Association. (1998). *LawBytes - General Procedures*. [What is a Subpoena?]. Lokaliserad den 17 januari 2004 på World Wide Web: http://www.tba.org/LawBytes/T9_1807.html

Umeå stadsbibliotek. (2003). *Sekretess i biblioteksverksamheten*. Lokaliserad den 9 januari 2004 på World Wide Web:
<http://www.umea.se/net/Ume%e5+Kommun/Kultur+&+Fritid/Bibliotek/Allm%e4n+information/Sekretess>

UNESCO (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organisation). (u.å.). *UNESCO >> WebWorld | UNESCO Public Library Manifesto*. Lokaliserad den 29 december 2003 på World Wide Web:
<http://www.unesco.org/webworld/libraries/manifestos/libraman.html>

OHCHR- UNOG. United Nations: The Office of the High Commissioner for Human Rights (u.å.). *OHCHR: Swedish (Svenska) - Universal Declaration of Human Rights*. Lokaliserad den 29 december 2003 på World Wide Web:
<http://www.unhchr.ch/udhr/lang/swd.htm>

Wallberg, E. (2002). Säkerhetstjänst, nazism och högerextremism 1946-1980. I: *Övervakning av nazister och högerextremister*. Rapport från Säkerhetstjänstkommissionen. (SOU 2002:94). Stockholm: Norstedts.

Wilkins Newman, D. (2003). September 11: A societal reaction perspective. *Crime, law & social change* 39. (3). 219-231.

Appendix

Appendix A: Section 215 of The USA Patriot act

SEC. 215. ACCESS TO RECORDS AND OTHER ITEMS UNDER THE FOREIGN INTELLIGENCE SURVEILLANCE ACT.

Title V of the Foreign Intelligence Surveillance Act of 1978 (50 U.S.C. 1861 et seq.) is amended by striking sections 501 through 503 and inserting the following:

“SEC. 501. ACCESS TO CERTAIN BUSINESS RECORDS FOR FOREIGN INTELLIGENCE AND INTERNATIONAL TERRORISM INVESTIGATIONS.

“(a)(1) The Director of the Federal Bureau of Investigation or a designee of the Director (whose rank shall be no lower than Assistant Special Agent in Charge) may make an application for an order requiring the production of any tangible things (including books, records, papers, documents, and other items) for an investigation to protect against international terrorism or clandestine intelligence activities, provided that such investigation of a United States person is not conducted solely upon the basis of activities protected by the first amendment to the Constitution.

“(2) An investigation conducted under this section shall—

“(A) be conducted under guidelines approved by the Attorney General under Executive Order 12333 (or a successor order); and

“(B) not be conducted of a United States person solely upon the basis of activities protected by the first amendment to the Constitution of the United States.

“(b) Each application under this section—

“(1) shall be made to—

“(A) a judge of the court established by section 103(a);

or

“(B) a United States Magistrate Judge under chapter 43 of title 28, United States Code, who is publicly designated by the Chief Justice of the United States to have the power to hear applications and grant orders for the production of tangible things under this section on behalf

of a judge of that court; and
50 USC 1861.

115 STAT. 288 PUBLIC LAW 107-56—OCT. 26, 2001

“(2) shall specify that the records concerned are sought for an authorized investigation conducted in accordance with subsection (a)(2) to obtain foreign intelligence information not concerning a United States person or to protect against international terrorism or clandestine intelligence activities.

“(c)(1) Upon an application made pursuant to this section, the judge shall enter an ex parte order as requested, or as modified, approving the release of records if the judge finds that the application meets the requirements of this section.

“(2) An order under this subsection shall not disclose that it is issued for purposes of an investigation described in subsection (a).

“(d) No person shall disclose to any other person (other than those persons necessary to produce the tangible things under this section) that the Federal Bureau of Investigation has sought or obtained tangible things under this section.

“(e) A person who, in good faith, produces tangible things under an order pursuant to this section shall not be liable to any other person for such production. Such production shall not be deemed to constitute a waiver of any privilege in any other proceeding or context.

“SEC. 502. CONGRESSIONAL OVERSIGHT.

“(a) On a semiannual basis, the Attorney General shall fully inform the Permanent Select Committee on Intelligence of the House of Representatives and the Select Committee on Intelligence of the Senate concerning all requests for the production of tangible things under section 402.

“(b) On a semiannual basis, the Attorney General shall provide to the Committees on the Judiciary of the House of Representatives and the Senate a report setting forth with respect to the preceding 6-month period—

“(1) the total number of applications made for orders approving requests for the production of tangible things under section 402; and

“(2) the total number of such orders either granted, modified, or denied.”.

Lokaliserad den 19 november 2003 på World Wide Web:
<http://www.aclu.org/SafeandFree/SafeandFree.cfm?ID=12251&c=207>

Appendix B: SEC. 224. SUNSET.

(a) IN GENERAL.—Except as provided in subsection (b), this title and the amendments made by this title (other than sections 203(a), 203(c), 205, 208, 210, 211, 213, 216, 219, 221, and 222, and the amendments made by those sections) shall cease to have effect on December 31, 2005.

(b) EXCEPTION.—With respect to any particular foreign intelligence investigation that began before the date on which the provisions referred to in subsection (a) cease to have effect, or with respect to any particular offense or potential offense that began or occurred before the date on which such provisions cease to have effect, such provisions shall continue in effect.

Lokaliserad den 19 november 2003 på World Wide Web:
<http://www.aclu.org/SafeandFree/SafeandFree.cfm?ID=12251&c=207>

Appendix C: Frågelista

Background Librarian

- Job description?
 - Responsibilities?
 - Job title?
- How long have you worked here?
- How long have you been a librarian?

Personal opinions

- Do you feel that you know enough about the Patriot Act?
- What is your personal opinion about the PA?
- Have there been a lot of discussions about PA among librarians?

Patrons

- Have you noticed any reactions to the Patriot act among the patrons?
 - What are they?
 - Are they worried about their integrity?
 - Do you get the feeling that they avoid borrowing certain books?
- Are the patrons interested in what the Patriot act may mean to them?

Work routines;

- Have there been any changes in your work-routines since the Patriot act was introduced?
 - Loans? Erasing (or not) of files? Computer-history?
- Have your library introduced any restrictions for patrons while using the library's computers?
- Does your library filter information on the Internet for the patrons?
 - What do you filter?
 - Are you more restrictive since 9/11?
 - Do you think the library's computers should have filters?
 - Does the filter work? Any problems?
- Does the Patriot Act make it harder for you to do your job?
 - In what way?
- Do you feel the Patriot act has caused problems for this library / the staff?
- Have you become more observant on what people request or check out of the library?

Actions;

- Does this library take the Patriot act into consideration when you buy or sort out books after 9/11?
 - Do you think you should?
- Has the library reported any patrons, who seemed suspicious, to the authorities?

Do you think the library should?

Policy:

- Does the library have an action-plan or policy for the librarians in case the FBI pays you a visit?
Is it possible for us to see it or get a copy?
- Is there a conflict between the library's mission and the PA?
In what way?

Future:

- Do you think there's any difference between how the Patriot act impacts on a large library compared to a small one?
- Do you see the Patriot act as something that, in time, will pass?
- Do you think that there will be increased pressure on libraries to hand over patron records in the future?
- What do you think the long-term consequences will be?
- What consequences can you see already?
- Has anything else had this kind of impact on libraries in the US?
Any other law? Other changes?
- How important is the *Library Code of Ethics* and the *Library Bill of Rights* for you as a librarian?
- What do you think a librarian's responsibility and role should be in a changing political climate?

Appendix D: Resolution

LIBRARY COMMISSION RESOLUTION 2/03 as approved February 4, 2003

RESOLUTION OF THE [REDACTED] PUBLIC LIBRARY COMMISSION PROTECTING LIBRARY USERS RIGHTS TO PRIVACY AND CONFIDENTIALITY

WHEREAS, the [REDACTED] Public Library Commission is deeply concerned about the ramifications of the Uniting and Strengthening America by Providing Appropriate Tools Required to Intercept and Obstruct Terrorism Act of 2001 (USA Patriot Act) as it affects the privacy of [REDACTED] Public Library users; and

WHEREAS, Sections 214 – 216 of the USA Patriot Act, give law enforcement agencies expanded authority to:

- Obtain library records

- Secretly monitor all electronic communication, and

- Prohibit libraries and librarians from informing users of such monitoring or information requests; and

WHEREAS, the [REDACTED] Public Library Commission is strongly opposed to terrorism, we also affirm that efforts to combat terrorism need not violate civil rights guaranteed under the First and Fourth Amendments to the Constitution of the United States; and

WHEREAS, public libraries, and specifically the [REDACTED] Public Library, champion intellectual freedom and must guard library users' rights to privacy in the exercise of that freedom, and must safeguard the civil liberties that have gone hand in hand with the [REDACTED] Public Library's role in the community; and

WHEREAS, the American Library Association's (ALA) Library Bill of Rights, affirmed as policy by the [REDACTED] Library Commission in January 1998, asserts that:

- Libraries should challenge censorship in the fulfillment of their responsibility to provide information; and

- Libraries should resist abridgement of free expression and free access to ideas; and

- The "Shadow of Fear" caused by government intrusion into library records breeds self-censorship; and

WHEREAS, the [REDACTED] Library Commission honors the diversity of [REDACTED]'s people, cherishes the richness this diversity brings, and is offended by targeting or profiling any particular racial, ethnic, cultural, political, or religious group in government investigations; and

WHEREAS, it is the responsibility of public libraries and librarians, as guardians of the public's freedom to read and right to access information, to contest encroachments upon those freedoms by individuals, groups, or the government; and

WHEREAS, the [REDACTED] Board of Supervisors has adopted a resolution directing City departments to avoid any abridgment of [REDACTED]'s constitutional rights that could result from law enforcement use of provisions of the USA Patriot Act; and

WHEREAS, the American Library Association has also adopted a resolution in opposition to the USA Patriotic Act; now therefore, be it

RESOLVED, that the [REDACTED] Public Library Commission stands firmly behind the principles of the public's right to access information and freedom to read; and be it

FURTHER RESOLVED, that the [REDACTED] Public Library Commission views the right to seek and receive information as inherent in the exercise of freedom of speech, and that the Commission views any attempt to obstruct expression and exploration as a violation of the spirit and practice of intellectual freedom that amounts to censorship; and be it

FURTHER RESOLVED, that the [REDACTED] Public Library Commission supports the American Library Association (ALA) guidelines to avoid creating and maintaining unnecessary records. Specifically the [REDACTED] Public Library Commission supports the [REDACTED] Public Library's administrative policies that champion the confidentiality of user records and agree with the Library's regular practice of purging user files and circulation records; and be it

FURTHER RESOLVED, that the [REDACTED] Public Library Commission supports the City Librarian's instructions to library staff as a result of recent developments to refer any requests from law enforcement agencies to the City Librarian's Office; and be it

FURTHER RESOLVED that the [REDACTED] Public Library Commission encourages the City Librarian to take steps to strengthen the Library's circulation and electronic systems and processes to further protect user privacy; and be it

FURTHER RESOLVED, that the [REDACTED] Public Library Commission joins with the American Library Association, the [REDACTED] Board of Supervisors and [REDACTED]'s citizens to prevent breaches of user privacy and the disruption of library users' First and Fourth Amendment rights; and be it

FURTHER RESOLVED, that the [REDACTED] Public Library Commission encourages the [REDACTED] Public Library to take an active role in clarifying these issues and educating all parties in the interest of the right to know, the right to access, and the freedom to read; and be it

FURTHER RESOLVED, that the [REDACTED] Public Library Commission opposes Sections 214 – 216 of the USA Patriot Act and supports the efforts of the American Library Association and the [REDACTED] Board of Supervisors to address the broad scope of civil rights violations engendered by certain provisions of the USA Patriot Act.

Appendix E: Privacy Statement

██████████ Public Library

Privacy Statement

(Adopted by the Library Board of Trustees on December 5, 2002, Revised October 2, 2003)

Your Right to Privacy

The ██████████ Public Library recognizes the need to protect your right to privacy regarding the questions you ask and the materials you borrow.

Confidentiality of Library Records

Public Records Act, California Government Code Section 6267 mandates confidentiality of your registration and borrowing records. These records include any information that a library requires a library user to provide in order to become eligible to borrow books and other materials, and any information which identifies the library user borrowing particular books and other material. All library records relating to an individual library user's use of the library and its resources are confidential. These records may be consulted and used by library staff in the course of carrying out library operations, but will not be disclosed to others except upon the request or consent of the library user, or pursuant to subpoena, court order or otherwise required by law.

As a public institution the Library is legally obligated to comply with the information request requirements of the Uniting and Strengthening America by Providing Appropriate Tools Required to Intercept and Obstruct Terrorism Act, commonly known as the USA Patriot Act, enacted on October 26, 2001.

About Privacy at the Library

Our Commitment to Privacy

Protecting your privacy is important to us. This notice explains our information practices, what information the library collects, and how the library uses that information.

The Information We Collect

This information applies to all information collected or submitted to the ██████████ Public Library in person or on the website. On some web pages you can make requests, make comments, register for programs and reserve a computer to use the Internet. The types of personal information collected are:

Name
Address
Email address
Phone number
Library card number
Date/year of birth (card registration only)

Materials currently checked out
Last patron to check out an item (kept for 3 months)
Overdue materials (until returned)
Fines paid or waived (kept for 6 months)

How We Use Your Information

We do not share information collected with outside parties. We use return email addresses to answer the email we receive, to send notification of overdue materials, and to inform customers of library events. Mailing addresses are used for overdue notices and to inform about library events. For reserving a computer we use name and barcode number, kept until the reservation is used or cancelled (up to 7 days) and to show workstation usage (up to 24 hours).

Internet Privacy

When you visit the Library's website we collect and store only information to measure the number of visitors to different areas of our site to assist us in making our site more useful to you. This information includes:

The address (IP) of your computer or Internet provider
The date and time you accessed our site
The Internet address of the website that referred you to our site

In accordance with Library Confidentiality Policy, we will not sell, lease, or otherwise distribute or disclose your email address, phone number, borrower records or other personal information for non-library purposes to outside parties unless required by law.

The Library's website uses "cookies" to allow you access to certain functions (such as the on-line catalog and electronic resources, etc) within our site. These cookie files do not capture any personal user information (such as email address or user passwords). Temporary cookie files are automatically deleted when you close your browser.

Some of the Library website pages contain links to external sites not maintained by the Library. The Library cannot be responsible for your privacy when you disclose information to outside websites. It is your responsibility to protect your personal information.

Our Commitment to Children's Privacy

Protecting the privacy of children is especially important to us. We attempt to minimize exposure of children's personal information when possible by using children's first names only when promoting events on and off our website. We are also prudent in our use of children's email information, using it to promote specific children's programs, and being careful not to display email addresses in broadcast lists. Due to the ease with which children can divulge personal information on the Internet as well as the possibility of inadvertently bringing up inappropriate sites, we urge parents to supervise their children's use of the Internet. Information collected by the [REDACTED] Public Library is not shared with any other agency or organization.